

Pengevirke 1

TIDSSKRIFT

FOR NY BANKKULTUR

2004

APRIL

Finansiering
gennem mikrokredit

Pengevirke 1-2004

udgives af
Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge

E-mail

merkurbank@merkurbank.dk
cultura@cultura.no

Hjemmesider

www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Udkommer

4 gange om året
Næste gang 23. juni 2004

Oplag: 8.000

Frist

for bidrag til næste nummer er
24. maj 2004

Danske indlæg

sendes til Merkur
Vejgaard Møllevæg 3, Boks 2039
DK-9100 Aalborg
0045 9810 1835

Norske indlæg

sendes til Cultura Sparebank
P.b. 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo
0047 2299 5199

Redaktionsgruppen består af

Ole Uggerby (ansv. i Danmark)
uggerby@mail.dk
Arne Øgaard (ansv. i Norge)
arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Tryk

Bræmer Tryk A/S
FSC co-certificeret
Miljøcertificeret ISO 14001
Trykt på: RePrint FSC

Forsidebillede

Lars Pehrson. World Social Forum – stedet hvor
mange marginaliserede grupper kommer til orde.

Tema denne gang

Bæredygtig finansiering – mikrokredit

Kommende arbejdstemaer

2/2004 – børn og unge
3/2004 – mellem menneskelige relationer

Pris for 2004: Kr. 150,- Benyt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

De holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i
bladet i de enkelte artikler og indlæg er de pågældende for-
fattere selv ansvarlige for.

De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens
synspunkter.

Mindst 17,5 %

af fibre benyttet under fremstillingen af
dette papir stammer fra velforvaltede skove,
der individuelt er certificeret ifølge reglerne
fra Forest Stewardship Council. 50 % af
papiret stammer fra genbrug af papir.

CERTIFIED BY SMARTWOOD · SW-COC-717
FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.

I n d h o l d

3	Leder	
4	Indtryk fra World Social Forum	af Lars Pehrson
5	Det brølende Indien	af Lars Pehrson
6	EKOBANKEN i det svenska samhället	av Annika Laurén
7	Saltå Kvarn	av Annika Laurén
8	Merkur er blevet et attraktivt værdipapir	
10	Cultura Bank, Norges første etiske bank	
11	Garantikretser i projektfinsiering	av Jannike Østervold
12	Frihandel gjør ufri	av Arne Øgaard
12	Mikrokredit	af Lars Pehrson
13	Lars Hektoen – ny leder for Cultura Bank	av Jannike Østervold
14	Om GlobeNet 3	af Niels Johan Juhl-Nielsen
15	Alicia skaper jobber med Kolibri-kapital	av Asle Finnseth
15	Hvem skal få Kulturaprisen 2004	
16	Små lån med stor virkning	af Ib Salomon
17	På besøg i Vestbengalen	af Niels Johan Juhl-Nielsen
18	EU-kommissionens holdning til økologi	af Bent Hindrup Andersen
19	Ingen eier vannet – ?	av Trude Malthé Thomassen
20	Komplementære penge	af Ditlev Nissen
21	Nyt fra Cultura	
21	Nyt fra Merkur	
22	Tara Milani ATELIER	av Unni Sekkesæter
24	Solli Gård	av Christine Bakke
25	Lån ut din bit av jorden!	av Christine Bakke
26	Partnerskaber	
28	Bæredygtige rejser i Danmark	af Bente Mortensen
29	Rekreation på Grand Canaria	af Lis Rasmussen
30	SmåNyt	
32	Annoncer	
34	Le Monde diplomatique (annonce)	
35	Merkur Århus flytter til nye lokaler	

Finansiering gennem mikrokredit

At finansiere bæredygtige projekter er en opgave, som en række banklignende initiativer verden over har gjort til deres kerneaktivitet.

Det, der tæller i den sammenhæng, er den positive værdi et projekt har for de mennesker, der er involveret og den positive effekt det har på det omgivende samfund.

Det har vist sig, at ganske små beløb i de rette hænder kan vende en udvikling fra fattigdom og håbløshed til en social, økonomisk basis for menneskelig aktivitet og fællesskab.

De tre nordiske bankinitiativer, Ekobanken, Cultura og Merkur har hver deres udviklingshistorie og står som selvstændige virksomheder – men også som eksponenter for den ide, at penge er et middel, vi som mennesker kan lære at omgås og anvende i opbygningen af et samfund baseret på menneskelige værdier.

Dette blad

Ud over en kort status for de nordiske bankinitiativer indeholder Pengevirke denne gang en lang række eksempler på effekten af "mikrokredit".

Aktuelle bøger

Selv om der er spændende bøger, der fortjener at blive præsenteret, har vi – til fordel for indlæg med direkte relevans til temaet – valgt at udsætte Aktuelle Bøger til næste nummer.

Tekniske ændringer

På grund af nye portoregler i Danmark har bladet fået et lidt anderledes format og layout. For kun ved at reducere vægten pr. blad til under 100 g. kan vi holde portoen på ca. 6,50 kr. pr. blad – svarende til en stigning i forsendelsesomkostninger på næsten 100%.

Fejl i adressering?

Opgaven med at vedligeholde læserkartoteket er tidligere varetaget af Post Danmark. Fremover sker dette internt i Merkur. Hvis der i den forbindelse opstår fejl i bladleverancen, beder vi om forståelse og hjælp til at få fejlene rettet. Ring eller send en mail til Merkur i Aalborg, tlf. 98101835, aalborg@merkurbank.dk.

Vi ønsker vore læsere God Påske

Redaktionen

Lars Pehrson, direktør for Merkur, var med i Bombay, Indien hvor 100.000 deltagere fra 130 lande samledes for at udveksle erfaringer og for at manifestere vilje og alternativer til den globalisering som domineres af internationale kapital- og erhvervsinteresser.

Bombay 2004

Indtryk fra World Social Forum

Indien er ikke kun fattigdom, selv om den springer een i øjnene, så snart man træder ud af hotellet.

Tekst og foto af Lars Pehrson

WSF er blevet kaldt "bevægelsernes bevægelse", fordi det synliggør de mange folkelige protester imod den økonomi-dominerede globalisering. WSF er blevet set som udtryk for en tredje kraft i samfundet, som organiserer sig og udgør et reelt modspil til statsmagten og kapitalmagten. Kapitalen er blevet global, og for at give den modspil, må civilsamfundet også organisere sig og samvirke globalt. Staterne har brug for den styrkelse af demokratiet, som de folkelige bevægelser kan medvirke til. De transnationale virksomheder udøver en enorm lobbyvirksomhed og vil i virkeligheden helst selv fastsætte de regler, de skal arbejde under. Mange politikere verden over har opgivet at udfylde deres rolle som dem, der sætter rammerne for virksomhedernes aktiviteter, og arbejder mere eller mindre åbenlyst for at fremme de store virksomheders interesser.

De to veje ned gennem området, hvor dette års WSF blev afholdt, var altid tæt pakket med mennesker. Dels på vej til og fra arrangementer – man må virkelig kante sig igennem – dels et utal af demonstrationer og manifestationer, der vil henlede opmærksomheden på netop deres sag. En sådan demonstration er typisk bygget op med et orkester, der går forrest med en masse slagtojs og eventuelt blæseinstrumenter, bagefter kommer der dansere og til sidst de "menige" deltagere, der råber slagord osv.

30 km fra millionbyen Bombeys (15 mio. indbyggere) centrum ligger forstaden Gorageon. Her afvikledes over 6 dage dette års World Social Forum med mere end 100.000 deltagere.

Under WSF afholdes en lang række "plenaries", fordelt på 5 store haller, hvoraf de største kan rumme op til 50.000 mennesker. Herudover er der workshops og seminarer med 100-300 deltagere i hver. I alt afvikles der dagligt ca. 300 arrangementer. På side 31 har vi samlet nogle af de temaer og problemstillinger, der arbejdes med på WSF. De mange workshops er organiseret af de deltagende organisationer selv, ofte i partnerskab mellem flere organisationer. Det regner ikke i Bombay i januar, så det er tilstrækkeligt, hvis der er overdækket med teltduk for solen og (nødtørftigt) afskærmet mod lyden fra nabolokalet.

Til næste år vender WSF tilbage til Porto Alegre og måske bliver det i Afrika i 2006. Herudover afholdes en række regionale fora, som European Social Forum, African Social Forum etc.

Det kan være svært at forholde sig til et så stort og broget arrangement. Nogle mener det er for ustruktureret, mens andre fastholder at netop den åbne form er det unikke, og at WSF dør, hvis man forsøger at styre det og gøre det til en mere i politisk forstand formuleret global

opposition. Arrangementets størrelse har i sig selv vakt bekymring hos nogle, der ser en fare i at elementerne af folkefest og "gedemarked" tager opmærksomheden fra det mere dybtgående arbejde, der foregår på de utallige seminarer.

Men en spændende og unik oplevelse var det at deltage i, og under alle omstændigheder vil det være en god idé at holde øje med WSF og de impulser, der udgår derfra i de kommende år. En anden verden ER mulig!

World Social Forum historisk

I 1970 tog den schweiziske erhvervsmand Klaus Schwab initiativ til at samle lederne fra Europas største virksomheder til et uformelt møde i den lille schweiziske alpeby Davos. Mødet har fundet sted hvert år siden og er nu kendt som World Economic Forum. Her mødes nu mere end 2000 mennesker hvert år, de fleste er ledende erhvervsfolk fra de store transnationale virksomheder og politiske ledere.

Der er gennem årene blevet afholdt mange protester og demonstrationer mod World Economic Forum. I januar 2000 arrangerede ca. 50 intellektuelle et parallelt møde, et "anti-Davos i Davos" for at gøre omverdenen opmærksom på, at der findes andre dagsordener end den, der er domineret af de store virksomheders interesser. Kort efter blev brasilianske NGO-repræsentanter enige med Bernard Cassen, chefredaktør på det franske magasin *Le Monde Diplomatique* (se annonce side 34) og aktiv i Attac-bevægelsen, om at afholde et stort internationalt møde samtidig med World Economic Forum. Mødet skulle – i modsætning til Davos – være civilsamfundets mødeplads og foregå et sted, der kunne ses som en modsætning til det rige smørhul Schweiz.

Det første WSF fandt sted i januar 2001 med ca. 15.000 deltagere. Det er blevet afholdt 3 år i træk i Porto Alegre, hver gang med stigende deltagerantal. I 2004 blev WSF afholdt i Bombay i Indien, med over 100.000 deltagere.

Efter det første WSF blev der vedtaget et charter, et sæt af principper, der skulle sikre WSF som en uafhængig mødeplads: "World Social Forum er en åben mødeplads for refleksion, demokratisk debat om ideer, formulering af forslag, fri udveksling af erfaringer og partnerskab for effektiv handling, for grupper og bevægelser fra det civile samfund, som er modstandere af neoliberalisme og af kapitalens dominans over verden og af enhver form for imperialisme, og som ønsker at bygge et verdenssamfund med retning henimod et frugtbart samvirke blandt menneskeheden og mellem denne og planeten" (se www.wsfindia.org) LP

Det brølende Indien

Indien er et af de lande i verden, der har højest økonomisk vækst, og det øger antallet af velhavende – og forskellen mellem rige og fattige øges. Ingen tvivl om at potentialet er enormt. Over 1 milliard mennesker, hvoraf over halvdelen er under 25 år, er en kæmpe ressource. Der er også mange veluddannede indere – hvert år udklækkes over 1 mio. nye kandidater fra de højere læreanstalter. Indien har f.eks. verdens næststørste antal ingeniører. Der skal mange forbrugsgoder til at dække det voksende behov. Over de sidste 10 år har den gennemsnitlige økonomiske vækst i Indien ligget mellem 5 og 6% pr. år.

De lave lønninger og ikke mindst den lave vekselkurs for rupees (7 for en krone – købekraften er langt større end forholdet umiddelbart giver udtryk for) har skabt basis for en omfattende outsourcing af servicefunktioner, f.eks. IT- og hotline funktioner, fra de store virksomheder i USA og Europa. Det skaber arbejdsløshed i Vesten og nye jobs i Indien og den udvikling fortsætter.

Gevinsten hjemtages af de transnationale selskaber, som lever af denne type global arbitrage. Investorerne/spekulanterne har fået øjnene op for

det indiske aktiemarked, der er ved at vokse frem. Der er kursgevinster i sigte for den, der tør tage en risiko!

Blandt de nyeste fænomener er "medical tourism". Ideen er, at privathospitaler tilbyder patienter i Europa og USA at købe ydelser, først og fremmest operationer, til en brøkdel af prisen hjemme. Indien har masser af veluddannede læger og kirurger, og prisforskellen levner fint plads til flybilletten og rekreation/pleje på luksusniveau – som jo er tilsvarende billigt. Blandt operationerne er naturligvis også organtransplantationer. Det er tilsyneladende ikke svært at skaffe organer – hvem mon leverer dem?

LP

Indien rummer en meget stor menneskelig ressource – en halv milliard indere er under 25 år.

EKOBANKEN

i det svenska samhället

I Ekobanken försöker vi förena vår grunduppgift – att driva en bankverksamhet med etiska förtecken och göra den känd i allt vidare kretsar i Sverige

Av Annika Laurén

Hur kan en liten bank med 165 miljoner kronor i balansomslutning göra största möjliga samhällsnytta? I Ekobanken försöker vi förena vår grunduppgift – att driva en bankverksamhet med etiska förtecken och göra den känd i allt vidare kretsar i Sverige – med ett aktivt deltagande i att försöka åstadkomma en samhällsutveckling i den riktning som banken vill stödja. Konkret innebär det att vi deltar i olika utvecklingsprojekt tillsammans med andra aktörer i det svenska samhället. Vi har också ett politiskt arbete i gång med motioner i riksdagen angående det svenska bankoligopolet och de konkurrenshinder som det åstadkommer.

Ekobanken blev under året 5 år och vi kunde konstatera att banken växt stabilt och kontinuerligt – helt enligt planerna – under dessa år. Vid den ordinarie föreningsstämman i april beslutades att ändra namn från "Ekobanken Din Medlemsbank" till "Ekobanken Medlemsbank". Under hösten 2003 fick banken sitt första ideella ombud genom Lars-Gunnar Davidson i Göteborg. Det betyder att det nu finns en representant för banken i Västsverige som kan informera om Ekobanken och dela ut broschyrer. På kontoret är det nu åtta medarbetare på drygt sex tjänster och i april 2004 kommer vår nionde medarbetare att börja.

År 2003 präglades i övrigt av en livlig, utåtriktad aktivitet. Vi inbjöds att delta som utställare och/eller föredragshållare i många sammanhang och på många platser i vårt avlånga land. Med anledning av EMU-omröstningen hösten 2003 arrangerade vi tillsammans med JAK en studiecirkel kring Rudolf Steiners Nationalekonomiska kurs som samlade ett 40-tal deltagare. Det blev också en debatt på ABF-huset i Stockholm under temat "Bankernas roll i det nya Europa".

Ekobanken sponsrade en konferens under namnet "2000-talets livsmedelsförsörjning – globalt monopol eller lokal möjlighet?" som

bland andra leddes av alternativa nobelpristagaren Nicanor Perlas från Filippinerna och Binita Shah från Indien. Ekobanken deltar i två Equalprojekt, Det ena kallas SLUP, Stockholms läns utvecklingspartnerskap kring ekonomi, finansiering och kreditgivning till den sociala

ekonomin. Det andra kallas Nese, Ny ekonomi och socialt entreprenörskap, och finns i Västra Götalandsregionen.

Om Ekobankens kapital

Ekobanken är den enda bank i Sverige som fått dispens från kravet på 5 miljoner euro i eget kapital för att starta en bank. Dispensen reglerade emellertid inte hur banken skulle kunna växa vidare efter starten och vi fick de första åren lägga ned ett omfattande arbete med regering, riksdag och myndigheter för att inte bara starta utan också få tillstånd att utveckla banken. Regeringen föreslår nu införandet av en lag som reglerar detta. Förslaget är identiskt med den modell som vi lade fram i starten av banken och innebär en stegvis ökning av kravet på kapital allteftersom balansomslutningen växer, så att 100 miljoner kronor kräver 2 miljoner euro i kapital, 200 miljoner kronor kräver 3 miljoner euro i kapital osv. När banken uppnått 5 miljoner euro i kapitalbas inträder de vanliga reglerna för banker, 8% kapitaltäckningskrav. Inom de närmaste åren beräknas Ekobankens balansomslutning överstiga en av de nya gränserna, 200 miljoner kronor, och därför har banken erbjudit kunder att teckna förlagslån med så lång uppsägningstid att lånet får inräknas i kapitalbasen. Under 2003 har ett antal kunder tecknat sådana förlagslån med räntor varierande mellan 0 – 3 %.

Tillgång till banksystemen

Ett utvecklingsproblem för Ekobanken är att storbankerna i Sverige är ägare till infrastrukturen och sätter för höga priser på den för att små banker ska kunna ansluta sig. Det är en av orsakerna till att det inte finns så många små banker i Sverige.

Under hösten lade miljöpartiet och vänsterpartiet på initiativ av Ekobanken var sin motion om små bankers tillgång till giroservice m.m. I motionerna påpekas att det i grunden är nödvändigt att Sverige har en infrastruktur som är öppen för nya aktörer på marknaden och att låga trösklar till denna struktur behövs för små banker.

Det handlar om:

- Clearingsystemet, där bankerna fördelar betalningar med varandra
- Bankgirosystemet
- Postgirosystemet
- Bankomatsystemet

I motionerna skissas idéer till lösningar, innebärande att till exempel Riksskatteverket,

Konsumentverket eller Finansinspektionen får i uppdrag att utreda en reglering för sådan anslutningsmöjlighet till betalsystemen.

FOTO: Mats-Ola Olsson

Magasinet hvor Ekobanken har sit kontor.

Lokalekonomiska Finansieringsinitiativ

Under åren 2001 – 2003 har Ekobanken deltagit i ett projekt under namnet Lokalekonomiska Finansieringsinitiativ tillsammans med en rad andra organisationer bland annat Växjö Universitet. Gruppen har bland annat genomfört Lokalekonomidagarna 2003 vid Växjö Universitet – ett evenemang som vi hoppas kommer bli årligen återkommande. Målet är att skapa en arena för kunskap, erfarenhet och debatt om lokal ekonomi och det visade sig att frågorna som vi ställt är aktuella och rörer stort intresse. I antologin "Lokal ekonomi för hållbar tillväxt" har vi samlat ett urval av de erfarenheter och nya kunskaper som finns, från såväl forskning som praktisk verksamhet. Antologin, i vilken en artikel av Svein Berglund från Cultura återfinns, kan beställas från Ekobanken.

www.ekobanken.se – Ekobanken
www.saltakvarn.se – Saltå Kvarn

Ekobanken i tall gjennom 5 år

(alle beløp i millioner svenske kroner)

	1999	2000	2001	2002	2003
Balans*	97,2	100,2	119,9	140,9	160,3
Inlåning**	75,3	71,5	94,7	113,4	120,8
Utlåning***	65,6	73,3	79,2	95,8	126,3
Eget kapital	13,9	15,0	16,7	18,9	21,2
Intäkter†	2,8	3,6	4,2	5,1	5,7
Omkostnader	2,6	3,3	3,9	4,4	4,8
Resultat	0,003	0,035	0,211	0,293	0,369
Medlemmar	1503	1641	1832	2022	2209

* Summa skulder og eget kapital
kattal

† Råntenetto + øvriga rørelseintøktar

** Inlåning frå medlemmar

*** Utlåning till medlemmar

| Ett aktuellt låneprojekt

Saltå Kvarn

Av Kristoffer Lüthi

Saltå Kvarn startade i liten skala 1964 med kvarn- och bageriverksamhet. Saltå Kvarn malar mjöl och bakar bröd från biodynamiskt spannmål som odlats utan konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Saltå Kvarns produkter har funnits i hälsokostaffärernas hyllor sedan 1960-talet och sedan 15 år tillbaka finns Saltås sortiment även i de vanliga matbutikerna.

Det finns nu cirka 35 kvarnprodukter under varumärket Saltå Kvarn. Mjölet mals på stenkvarnar och detta tillsammans med den höga kvaliteten på råvaran gör att mjölet är rikt på mineraler, vitaminer och spårämnen.

Bageriet bakar ett tiotal olika sorters matbröd. Det kännetecknas av ett starkt kvalitetstänkande och processen sker helt utan kemiska bakhjälpmedel. Detta ställer höga krav på bagarnas kompetens, men ger ett bröd fritt från onaturliga tillsatser.

Saltå Kvarn har under de senaste åren arbetat med sin framtidsvision. Man upptäckte då att det fanns alldeles för få biodynamiska odlare, trots att dessa utgör basen för Saltås verksamhet. Samtidigt ökade efterfrågan på biodynamiska kvarnprodukter. Traditionellt sett har priset på biodynamisk spannmål följt priset på den ekologiska råvaran och när det blev överskott av ekologisk spannmål sjönk priset. Lösningen blev att höja priset på det som är biodynamiskt odlat och sluta följa med i prisernas upp- och nedgång på det ekologiska.

"Vi skickade ut brev till tusentals ekologiska odlare och bjöd in dem till ett möte" säger Johan Ununger som sedan september 2003 är VD för Saltå Kvarn. "Förutom ett högre pris erbjöd vi dem hjälp

Under 2004 arbetar Saltå med att intensifiera dialogen med bönderna och gå in i en process av gemensamt lärande kring odlingsmetoden och val av sorter.

med omställningsplaner, sprutning med biodynamiska preparat och betalda avgifter till Demeterförbundet under det första året." Genom de här åtgärderna har produktionen av biodynamisk spannmål fyrfaldigats!

Gentemot konsumenterna handlar det om att skapa engagemang för produkterna.

"Våra produkter ska främst ge konsumenterna en upplevelse av att det är gott och spännande, förutom att de är nyttiga och bra odlade" säger Johan och fortsätter "vi har många människor som verkligen känner något för våra produkter och vi får många uppskattande brev från kunder som precis har lärt känna oss, liksom från de som har köpt någon av våra "trotjänare" såsom Barsja- och Fruktbröd i trettio år".

Under 2004 arbetar Saltå med att intensifiera dialogen med bönderna och gå in i en process av gemensamt lärande kring odlingsmetoden och val av sorter. Samtidigt introduceras ett antal nya produkter såsom linser och ärtor under Saltås eget varumärke. "De ska bredda vårt utbud och få fler att känna för det vi gör" avslutar Johan Ununger.

Mission: "att förädla biodynamiska råvaror till livsmedel som ger sensuella smakupplevelser".

Roland Weber är bagare på Saltå.

FOTO: Lena Ekman

Merkur er blevet et attraktivt værdipapir

En stigning i egenkapitalen, sammen med stigning i indlån, giver mulighed for flere nye lån til bæredygtige projekter, viser Merkurs årsregnskab for 2003.

De seneste års indsats for at øge kapitaltegning i Merkur har været en succes. I løbet af 2003 steg andelskapitalen med hele 30% til alt 71,7 mio. kr. Kunder, der har købt andele, har været med til at øge potentialet for bæredygtige udlån, og har samtidig sikret sig et attraktivt værdipapir. Værdien af Merkurs B-andele er steget med 6,9% i 2003.

"Merkurs B-andele er blevet et anerkendt værdipapir, hvis stabile kursudvikling og stærke holdningsmæssige profil har gjort det populært blandt vores kunder. Andelskapitalen er den basis, vi driver pengeinstitut ud fra, og jo større den er, jo større opgaver kan vi potentielt løse, og det lover godt for fremtiden," siger direktør i Merkur, Lars Pehrson.

Merkur fik i 2003 knap 1.300 nye kunder og har i alt 8.984 kunder. Balancen er vokset med over 27% til 577,8 mio. kr. Udlånet steg til 335,3 mio. kr., og indlånet er nu på 425,7 mio. kr. Garantistillelse er steget kraftigt fra 79,2 mio. kr. til 122,9 mio. kr., ikke mindre end 55,2%. Stigningen skyldes låneomlægninger og den øgede aktivitet på realkreditområdet, som primært samarbejdet med Totalkredit, men også det fortsatte samarbejde med DLR Kredit har medført. Garantistillelse og portefølje provision tegner sig for en voksende del af Merkurs indtægter.

DLR og Totalkredit

Merkur har gennem mange år haft et godt samarbejde med Dansk Landbrugs Realkreditfond, DLR, og blev i forbindelse med fondens omdannelse til aktieselskab i 2001 også medejere.

Ved udgangen af 2003 har Merkur formidlet realkreditlån til økologisk landbrug på 163 mio. kr. Som en naturlig konsekvens af det øgede samarbejde med de lokale og regionale pengeinstitutter blev Merkur i slutningen af 2002 optaget i Totalkredit. Totalkredit er et realkreditinstitut for ejerboliger og sommerhuse, dengang ejet af regionale og lokale pengeinstitutter. Totalkredits koncept er meget decentralt og al sagsbehandling sker i de enkelte pengeinstitutter. Allerede det første år har Merkur skabt en låneportefølje i Totalkredit på 78 mio. kr.

LOS-pension

Et andet samarbejde har vi omkring pensioner. Merkur indgik i 1999 en aftale med PFA om etablering af en pensionsordning for ansatte

ved socialpædagogiske opholdssteder m.m. Ordningen kaldes LOS-pension efter Landsforeningen af Opholdssteder og Skoletilbud, der også indgår i samarbejdet. Pensionsordningen kan bruges af institutioner, der er medlemmer af LOS. I princippet deles pensionsindbetalingen mellem PFA og Merkur. PFA tager sig af livsforsikringsdækningen og en del af opsparingen, mens Merkur udelukkende tager sig af opsparing. Et særligt sigte med Merkur-delen er finansiering af netop den type initiativer som LOS-medlemmerne står for. Merkur har aftaler om LOS-Pension med ca. 40 opholdssteder, omfattende ca. 300 medarbejdere.

Indlån

Merkurs mulighed for at finansiere projekter afhænger af, at vore kunder stiller indlånsmidler til rådighed. Indlånet er spredt på mange hænder, ikke mindst blandt de private kunder, der står for ikke mindre end 61% af indlånet, mens de resterende 39% er fordelt blandt øvrige kunder – med NGO'er, sociale institutioner og skoler som nogle af de mere markante.

Udlån til private

Merkurs udlån og garantistillelse til private er i 2003 forøget kraftigt. Det skyldes bl.a. samarbejdet med Totalkredit, som indebærer, at Merkur stiller garanti for de formidlede lån. De private udlån og garantier udgør 19,3% af de totale udlåns- og garantirammer.

Udlån til projekter

Udlån til projekter indenfor miljø, kultur og det sociale område er Merkurs hovedaktivitet. Udlånsvæksten blev i 2003 på 8,5 mio. kr., til i alt 466 mio. kr.

Skoler og institutioner

De samlede kredit- og garantirammer til skoler og institutioner er øget med 17% til i alt 180 mio. kr., hvilket er 34% af de samlede kredit- og garantirammer. Frie skoler og børnehaver tegner sig for størstedelen af stigningen, nemlig 21,4 mio. kr. Herfra kommer mange udlånskunder, både institutionernes eget indlån og medarbejdere, forældre osv., således at udlånsvæksten er „selvbærende“.

Kulturelle initiativer

Merkur har gennem de senere år arbejdet aktivt med det kulturelle område og fået en række kulturprojekter som kunder, heriblandt især en række mindre teatre. Men også musikere og musikgrupper er på forskellig vis blevet finansieret. I det samlede billede er kultur fortsat et relativt lille udlånsområde på 8,3 mio. kr., svarende til 1,7% af de samlede kreditrammer.

Projekteksempler

Blandt de projekter, der har modtaget lån i 2003 kan nævnes:

DEN ØKOLOGISKE EFTERSKOLE I STORE VILDMOSE

Etablering af ny efterskole for unge med læsevanskeligheder. Efterskolen har overtaget Centralgaarden i Store Vildmose efter Den Økologiske Landbrugsskole.

DEN ØKOLOGISKE LANDBRUGSSKOLE PÅ KALØ OG SPROGHØJSKOLEN PÅ KALØ

Den nye økologiske landbrugsskole er resultatet af en fusion mellem Den Økologiske Landbrugsskole og Kalø Landbrugsskole. Den økologiske landbrugsuddannelse er nu centralt placeret i enestående omgivelser, samtidig med at begge skoler har et stærkt internationalt præg med studerende fra mange lande.

DANSK HELIOS

Engrosvirksomhed med salg af biodynamiske og økologiske produkter, samt hudplejemidler m.m. Finansiering af ny lager- og kontorbygning for virksomheden i Pjedsted ved Fredericia.

BAGERIET AURION APS

Køb af ny lagerbygning til opbevaring af korn for den økologiske mølleri- og bagerivirksomhed, der især er kendt for at have sat spelt og de andre gamle kornsorter på land- og spisekortet igen.

HADRUPLUND

Institution for udviklingshæmmede ved Odder. Total ombygning af en stor del af institutionens ejendom med henblik på udvidelse. Projektet er finansieret i samarbejde med Triodosbank, Holland.

BUNA ETIOPISK KAFFE

Import af økologisk fairtrade kaffe fra Etiopien.

KØBENHAVNS CYKELTAXI

De velkendte cykel taxaer er en smidig og miljørigtig måde at bevæge sig rundt på i det indre København.

PRINZHÖFTE, KULTURCENTRUM

Med seminarvirksomhed, Freinet-børnehave, økologisk byggeri, café m.m., beliggende ved Bremen i Nordtyskland.

AHTOLA KULTURFONDEN

Helsinki, finansiering af bygninger som udlejes til Snellman-højskolen, der bl.a. huser den finske Waldorf læreruddannelse.

Landbrug og fødevareforarbejdning

Økologisk landbrug er samlet set ikke kommet ud af den negative situation, det befandt sig i allerede i 2002. Råvarepriserne er lave og det er vanskeligt for nye producenter at få økonomi i bedrifterne. Kundetilgang på området består praktisk taget udelukkende af allerede etablerede økologiske bedrifter, der vælger at bruge Merkur som pengeinstitut. Det er stadig vigtigt at udvikle nye transparente afsætningsformer, der muliggør en fair pris for såvel forbruger som producent. Den nuværende situation – hvor ganske få store detailhandelsaktører til stadighed presser priserne ned overfor producenten er ikke bæredygtig. Dertil kommer, at de lavere priser til producenterne ofte ikke engang går videre til forbrugerne. Markedskræfterne vil efter deres natur hele tiden gå efter det maksimale afkast på kortest mulige sigt. Men denne adfærd kan vanskeliggøre bæredygtig fødevareproduktion i fremtiden, hvorfor rammerne for fødevareproduktionen bliver et anliggende for hele samfundet. Den samlede kredit- og garantiramme til økologisk og biodynamisk jordbrug er steget med 2,9% til 87 mio. kr. og udgør 16% af det samlede udlån. Det tilknyttede område med fødevareforædling har derimod udviklet sig markant med en stigning på 39% til i alt 41 mio. kr.

Finland

I 2002 igangsatte Merkur et tilbud til finske kunder, der muliggjorde indskud på indlånskonti. Via brochuremateriale på finsk og svensk og en to-sproget finsk hjemmeside kan den finske offentlighed få information om mulighederne for at foretage opsparing og tidsindskud. Af tekniske årsager kan vi ikke tilbyde transaktionskonti i Finland. Alle finske conti føres i euro.

I betragtning af den meget beskedne markedsføring og at kontaktgruppens indsats til dels sker på fritidsbasis, er vi meget tilfredse med forløbet indtil nu. Ved årsskiftet var der etableret 101 kundeforhold med en samlet indlånsmasse fra Finland på 8,4 mio. kr., samt andelskapital på ca. 0,9 mio. kr. Udlån til finske projekter udgør i 2003 1,0 mio. kr. til i alt 6 projekter. Håndteringen af de finske aktiviteter sker fra Merkurs afdeling i København, hvor vi har en svensk- og finsktalende medarbejder, Daniel Håkanson, der samarbejder med den finske kontaktgruppe omkring kontakten til kunderne.

I den tidligere skole i Hiisjärvi by, Kajanaland, er et alsidigt plejefællesskab under opbygning. Her bor fem udviklingshæmmede, børn og voksne, sammen med deres plejefamilie, Merja og Kimmo Koskela og deres fem børn, samt en lejer der fungerer som pedel. I øjeblikket bor der to praktikanter i huset. De studerer husholdningsøkonomi og helsepædagogik.

Interesserede kan rekvirere den fulde årsberetning ved at kontakte én af vore afdelinger eller læse den på www.merkurbank.dk.

Merkur i tal gennem 5 år

(alle beløb i millioner danske kroner)

	1999	2000	2001	2002	2003
Balance	270,7	314,6	382,9	454,5	577,8
Indlån	210,8	239	290	338,2	425,7
Udlån	186,1	230,1	279,7	326,8	335,3
Egenkapital	32,2	38,7	44,2	53,9	71,7
Indtægter*	14,9	18,1	22	26	30,3
Omkostninger**	11,6	12,5	15,8	18,9	22
Resultat***	1,1	1,9	2,5	2,7	1,9
Antal kunder	5063	5854	6975	7887	8984
Afkast B-andele	2,55	5,25	6,00	5,64	6,89

* Netto rente- og gebyrindtægter
** Omkostninger inkl. løn og afskrivn.

*** Resultat efter skat

Cultura Bank

Culturas årsrapport for 2003 finnes på www.cultura.no. Du kan også få den tilsendt ved å kontakte Cultura på telefon 22 99 51 99 eller e-post cultura@cultura.no.

Cultura Bank vil bidra til et kvalitativt bedre samfunn basert på respekt for mennesket og naturen. Banken finansierer derfor virksomheter som tilfører samfunnet en sosial, kulturell eller økologisk kvalitet utover den økonomiske verdiskapningen. Banken har nå 7 års drift bak seg, og i mars 2004 passerte forvaltningskapitalen for første gang 200 millioner.

Cultura har fokus på bærekraft og etikk og finansierer virksomheter som tilfører samfunnet en sosial, kulturell eller økologisk kvalitet utover den økonomiske verdiskapningen. Gjennom informasjon om bankens utlån skapes en levende forbindelse mellom innskytere og låntakere. I tillegg til prosjektfinansieringen er det en prioritert oppgave å arbeide for utvikling av etiske holdninger innenfor det finansielle området, dette gjøres blant annet gjennom bladet Pengevirke. Banken har sitt foreløpig eneste kontor i Oslo, og er en av landets minste banker. Men få andre norske banker kan vise til like god vekst. Ved årsskiftet hadde Cultura 1903 kunder, fordelt på de fleste fylker, og 12 ansatte. Det er ventet at innføring av nettbank vil gi en kraftig økning i kundetilgangen i siste halvdel av 2004.

Inntekter og kostnader

Culturas viktigste inntektskilde er marginen mellom innskudds- og utlånsrenter. Som følge av nedgangen i det generelle rentenivået, kom bankens rentemargin under press mot slutten av året, og på tross av økning i utlånene på over 17%, økte netto renteinntekter bare med vel 6%. En økning i gebyrer på kortbruk og betalingsformidling oppveier til en viss grad reduksjonen i rentemarginen.

Antall ansatte økte med 1 i løpet av året. Det ble utført ca. 9,3 årsverk fordelt på 7 kvinner og 5 menn. I årets kostnader inngår kr 100 000 til støtte ved etableringen av stiftelsen Microinvest. Det er avsatt kr 60 000 til spesifiserte tap og kr 50 000 i uspesifiserte avsetninger. Resultatet før skatt ble kr 260 000, og overskudd etter skatt utgjorde kr 159 000, som ble anvendt til å gi 2,5% utbytte til grunnfondsbevis i serie B, med til sammen kr 129 000. Resten – kr 30 000 – ble overført til sparebankens fond.

Innskudd, egenkapital og utlån

Bankens viktigste finansieringskilde er innskudd fra kunder. Disse økte i løpet av året med 33% til 148 millioner kroner. Total forvaltningskapital utgjorde ved årets utgang kr 166 millioner. Egne midler utgjorde 9,75% av forvaltningskapitalen. Benyttes risikovektet kapital, som tar hensyn til sikkerheten i våre plasseringer og utlån, øker egenkapitaldekningen til 14,66%.

Veksten i utlån var tilfredsstillende med 17%, og utlånene passerte 100 millioner kroner for første gang. Det ble utbetalt nye lån på til sammen kr 34 millioner kroner. Det er fortsatt økologisk landbruk og pedagogiske formål som utgjør de største gruppene.

Utlån fordelt på formål

	2001		2002		2003	
	1000 kr	%	1000 kr	%	1000 kr	%
Økologisk jordbruk	12 955	17,5	20 354	22,4	22 498	21,2
Miljøprosjekter	11 301	15,3	11 841	13,1	9 366	8,8
Annen forretningsvirksomhet	680	0,9	1 631	1,6	4 021	3,7
Økosamfunn og samtun	1 620	2,2	4 783	5,5	6 729	6,3
Økobygg	817	1,1	1 615	1,8	3 141	3,0
Pedagogisk virksomhet	14 151	19,1	18 582	20,5	21 430	20,2
Sosialterapi, omsorg	8 067	10,9	7 695	8,5	11 468	10,8
Medisin, terapi	2 216	3,0	1 986	2,2	1 893	1,8
Kulturell virksomhet	6 207	8,4	7 055	7,8	6 872	6,5
Øvrige allmenntilretteleggende prosjekter	1 509	2,0	707	0,8	372	0,3
Sum allmenntilretteleggende formål	59 523	80,4	76 249	84,2	87 790	82,6
Diverse andre lån	14 513	19,6	14 356	15,8	18 528	17,4
Sum utlån	74 036	100,0	90 605	100,0	106 318	100,0

Culturas verdigrunnlag

- Produksjon og forbruk skal ta hensyn til mennesket, naturen og miljøet.
- Det enkelte menneske må få anledning til å utvikle sine individuelle evner og derved bidra til et bedre samfunn
- Alle mennesker har like stor verdi og må få tilgang til et verdig sosialt liv

Glimt fra året 2003

Januar	Daglig leder innledet om bank og etikk på Norges Handelshøyskoles forskningskonferanse.
Februar	Oppstart av forprosjekt for nettbank.
Mars	30 nye kunder åpnet konto.
April	Første Regnskogskonto ble åpnet.
Mai	Fellesmøte med styre og ansatte om bankens utvikling.
Juni	Gro Sissel Taraldrud ble ansatt i kundeavdelingen.
Juli	Cultura ble medeier i Eiendoms kreditt.
August	Cultura ga lån til det økologiske meieriet Haugaland Meieri.
September	Oppussing av nye lokaler i 2. etasje i Holbergsplass 4.
Oktober	Culturaprisen 2003 ble tildelt Kolibri kapital.
November	Lars Hektoen overtok som ny banksjef etter Svein Berglund.
Desember	Sum utlån passerte 100 millioner.

Prosjekteksampler

Blant prosjektene som har mottatt lån i 2003 kan nevnes **Haugaland meieri AS** – Norges første økologiske meieri **Bjerkem/Ressem samdrift, Steinkjer** – økologisk gårdsdrift med husdyr **Steinerskolen på Rotvoll** – med gårdsbruk som ramme for undervisningen **Hurdalssjøen økologiske landsby** **Svartlamon boligstiftelse** – utleieboliger i bofellesskap **Bilkollektivene Trondheim Bilkollektiv og Bildeleringen i Bergen** **Camphill-landsbyene Kristoffertunet og Solborg landsby**

For flere prosjekter, se www.cultura.no, eller be om å få tilsendt prosjektlisten.

Cultura i tall gjennom 5 år

(alle beløp i millioner norske kroner)

	1999	2000	2001	2002	2003
Balanse*	70,8	90,8	107,3	128,7	165,6
Innskudd**	59,0	78,5	94,7	111,7	148,1
Utlån***	46,0	56,4	73,7	90,2	105,8
Egenkapital	11,3	11,5	11,8	15,8	16,1
Inntekter [§]	3,5	4,1	5,2	6,7	7,5
Kostnader [§]	3,5	3,7	4,5	6,1	7,1
Resultat***	0,0	0,3	0,4	0,3	0,2
Antall kunder	981	1159	1427	1699	1903

* Sum gjeld og egenkapital

** Innskudd fra kunder

*** Sum netto utlån og fordringer på kunder

[§] Netto rente- og kredittprovisjons-

inntekter

^{§§} Sum driftskostnader

^{§§§} Resultat etter skatt

Når mange vil, får vi det til!

Garantikretser i prosjektfinansiering

av Jannike Østervold

Enkelte lånsøkere blir skuffet over at Cultura Bank stiller minst like strenge krav til sikkerhet som andre banker. Men selv om en del prosjekter har problemer med å stille tilstrekkelig sikkerhet i form av pant, kan vi likevel ofte hjelpe. Der hvor prosjektet har et nettverk av mennesker rundt seg, kan de mobilisere dette og danne en garanti-krets.

En garantikrets bygger på et interessefellesskap mellom mennesker og institusjoner som ønsker prosjektet gjennomført. De ikke bare ønsker prosjektet, men er villige til å satse sine egne penger på at det er levedyktig. For Cultura er en garantikrets det beste beviset på at prosjektet dekker et reelt behov, og kretsen representerer også en sosial trygghet for prosjektet. Garantibeløpene varierer fra kr 5 000 til maksimalt 30 000 pr. husstand.

Svartlamon –Ramp Pub og Spiseri

Cultura har gitt lån til et økologisk spisested på Svartlamon, som ble åpnet i 2003. Det startet med en gjeng på åtte mennesker, som gjerne ville lage kafe. De mobiliserte 50 venner og støttespillere, som garanterer for lånet. Svartlamon er et gammelt arbeiderstrøk i Trondheim, som er gjort til forsøksområde for rimelige utleieboliger og alternativ bygging.

Opptjern vannverk

De ville ikke ha klortilsetning i sitt drikkevann, og bestemte seg for å ta over hele vannverket. Nå forsyner det privateide vannverket ca. 100 familier og gårder med vann uten klortilsetning. Alle brukerne er gått sammen om å garantere for lån i Cultura.

Helios Bekkelaget

Ca. 60 personer som gjerne vil ha en Heliosbutikk i sitt lokalmiljø gikk sammen om å garantere for lån i forbindelse med etableringen av butikken på Bekkelaget, som ble åpnet i 2002.

Om utvikling og kapital

“ Etter mitt syn er det de menneskelige evnene som utgjør kapitalen, de man meget vagt beskriver med det motepregede begrepet "kreativitet". Derfor danner utviklingen av menneskelige evner grunnlaget for menneskehetens egentlige kapital, og slett ikke pengene. ”

Joseph Beuys, tysk kunstner i et intervju i 1982

Frihandel gjør ufri

Artikkelen bygger på notater fra
Trude Malthé Thomassen som var tilstede i Cancun.

Av Arne Øgaard

Noen tjener mye på frihandel. Mange politikere og økonomer tror at frihandel kan løse samfunnsproblemene. Disse har felles interesser i organisasjonen WTO, en organisasjon som arbeider for større frihandel. Jevnlig avholdes det møter rundt om i verden, det siste ble avholdt i Cancun i Mexico i september 2003. Slike møter er ofte blitt møtt av store demonstrasjoner.

Det kjempes en kamp

I dag dumper USA sterkt subsidierte landbruksvarer på det mexicanske markedet og utkonkurrerer de lokale bøndene. Arbeidsløse mexicanere strømmer deretter i et økende antall ulovlig til USA hvor de arbeider svart for meget lav lønn i det amerikanske landbruket. Amerikanerne kan dermed selge varene sine enda billigere til Mexico. Når landområder legges øde på denne måten, kommer amerikanske giganter og kjøper opp jorden. Mexicanske jordbruksorganisasjoner sendte en stor gruppe deltagere til demonstrasjonene i Cancun.

Andre forhandlingsdag begikk den Sørkoreanske bondelederen Lee Kyong-Hae selvmord ved en av politisperringene. Tvers over brystet på T-skjorten hans sto det "WTO dreper". Han var en av 200-300 sørkoreanske bønder som var kommet til Cancun for å demonstrere. Han ofret livet for å understreke alvorret i situasjonen.

Forhandlingene i Cancun stoppet opp og en av årsakene var at industrilandene ikke viste vilje til å fjerne eksportdumping av billig mat og bomull. De fattige landene våget å si nei, men dette er ikke så lett for dem, de kan risikere å miste bidragsmidler, bli utsatt for handelsboikott eller bli anklaget for å beskytte terrorister.

Ofte snakkes det om økonomisk frihet og demokrati som to sider av det samme. Men demokratiet er snart glemt, nå er det markedsliberalisme som er honnørordet. Et land trenger ikke å være demokrati for å være med i WTO. Sentral styring kan snarere være en fordel for markedskreftene. Dette ser vi nå i Kina.

WTO-forhandlinger foregår ikke bare på store og bekjentgjorte ministerkonferanser. De foregår hele tiden, i større samlinger og mellom

enkeltland. De rike landene har mange representanter i WTOs hovedkvarter i Genève. Fattige land har ikke råd til mer enn én. Dette vet de rike å dra nytte av. De sørger for at flere betydningsfulle møter arrangeres samtidig. I Cancun hadde man håpet av 50% av spørsmålene hadde vært ferdigforhandlet på forhånd, men bare 30% var denne gangen klart.

De multinasjonale selskapene presser på for å få regler som passer dem. Det fordrer at det er minst like aktivt engasjement fra sivilsamfunnet, mennesker som engasjerer seg som individer eller gjennom en organisasjon og bidrar til å stoppe de problemene som oppstår på grunn av ensidig økonomisk tenkning.

George Monbiot sier i forordet til boken "Europa A/S": Den viktigste konflikten i det 21. århundrede blir kampen mellom private selskaper og demokratiet. Etter hvert som selskapene strammer sitt grep om de nasjonale regjeringer og internasjonale institusjoner, vil alminnelige mennesker oppdage at deres demokratiske rettigheter vil forsvinne, med mindre de er parate til å stå opp mot de store firmaene.

Mikrokredit – utvikling gjennom adgang til kredit

Af Lars Pehrson

Mikrokredit er blevet en global bevægelse siden Grameen Bank blev etableret i Bangladesh. Princippet er i korthed, at fattige i modsætning til gængs opfattelse er kreditverdige, og at adgang til små kreditter vil sætte dem i stand til at forsørge sig selv gennem etablering af selvstændig virksomhed. Det kan være som syerske (indkøb af en symaskine), cykelsmed, pottemager, handelsvirksomhed (indkøb af et lille varelager) og utallige andre varianter. Det kan også være lån til små, men væsentlige forbedringer af boligen. Kreditgivningen er typisk knyttet sammen med basal uddannelse i forretningsdrift (og uddannelse i det hele taget). Ofte knyttes låntagerne sammen i små grupper (selvhjælpsgrupper), der hjælper hinanden og som er solidarisk ansvarlige for de lån, som gruppens medlemmer optager. Succesfulde mikrokreditorganisationer har tilbagebetalings-

rater omkring 98%, d.v.s. på niveau med kommercielle bankvirksomheder.

På World Social Forum i Bombay i Indien i 2004 havde INAISE, en netværksorganisation af banker og finansielle virksomheder, der arbejder ud fra etiske, sociale, kulturelle eller miljømæssige synsvinkler, arrangeret et seminar og en workshop, hvor vi præsenterede begrebet "social banking", der vel bedst kan oversættes til "bankvæsen med samfundsansvar". Der deltog to indiske oplægsholdere i disse arrangementer. Den ene af dem, Mathew Titus er direktør for Sa-Danh, "The Association of Community Development Finance Institutions", og gav et levende billede af problemstillingerne og de enorme opgaver.

De fattige og marginaliserede husholdninger mangler adgang til finansielle ydelser – ikke kun lån, men i lige så høj grad muligheder for at spare op samt forsikringer. Sygeforsikring er ikke mindst afgørende, da selv få dages sygdom kan

trække tæppet væk under en fattig familie, når indkomsten udebliver. De finansielle ydelser skal være tilgængelige, når kunderne har tid – og det vil i praksis sige om aftenen. De fattige har ikke råd til at miste en dags indtægt ved at tage ind til byen og "gå i banken" – banken må komme ud til kunderne om aftenen, dér hvor de bor.

Sa-Danh estimerer, at der er 75 mio. meget fattige husholdninger i Indien, heraf 60 mio. på landet og 15 mio. i byerne. De skønner et samlet kreditbehov på 500 mia. rupees årligt (ca. 70 mia. kroner). Og dette behov er endda opgjort eksklusive boliglån, som kan udgøre yderligere 10 mia. rupees årligt. Der findes over 2000 organisationer i Indien, der er aktive i mikrokreditprogrammer på forskellig vis. Der er i 2003 et samlet udlån på godt 5 mia. rupees til omkring 240.000 selvhjælpsgrupper – altså kun en brøkdel af det enorme behov.

www.sa-dhan.org – www.asadev.com

Møte med Lars Hektoen

– ny leder for Cultura Bank

1. november 2003 fikk Cultura ny banksjef. Lars Hektoen har vært med i Culturasammenheng siden midten av åttitallet og har i tur og orden vært medlem av forstanderskap, kontrollkomite og styre.

Intervju og foto Jannike Østervold

– Hva har du gjort før du kom til Cultura?

– Etter studier i Sveits begynte jeg i valutaavdelingen i Bergen Bank. Jeg har drevet mye med valutamegling og har sett på nært hold noen av de sidene ved internasjonal økonomi som i dag blir sterkt kritisert. I 1996 begynte jeg i ABB, der jeg drev med finans i en industriell sammenheng – da finansierte vi i hvert fall noe konkret, som kraftverk, lokomotiver eller skipsutstyr, og det ble litt enklere å forklare barna mine hva det var jeg jobbet med. Jeg endte opp i ABB systemet i USA, dit jeg flyttet i 2001.

– Er Cultura-arbeidet en botsøvelse for ditt tidligere liv?

– Jeg har lenge interessert meg for Rudolf Steiner og tregrening og var allerede i 1979 i kontakt med GLS. Dette var nok medvirkende til at jeg sa ja da jeg ble spurt om å være med i Culturasammenheng på midten av åtti-tallet. Jeg jobbet i 25 år innenfor det internasjonale kapitalmarkedet og opplevde ikke Culturaarbeidet på fritiden som noen avlatshandling. Jeg var del av et system som levde av å utnytte bevegelser i markedet. Arbeidet var spennende og krevde at jeg til enhver tid måtte være orientert om hva som skjer i verden og løpende analysere politiske og økonomiske hendelser.

– Hvordan opplevde du overgangen til Cultura?

– Mitt tidligere arbeid var preget av fart, spenning og stress, men jeg kan ikke si at jeg savner det. Jeg kom fra en verden der det dreier seg om å maksimere avkastningen i ren økonomisk forstand og til en bank som arbeider med å omsette menneskers vilje til å gjøre noe godt til noe praktisk. Av Culturas verdigrunnlag følger at du ikke skal drive forretning som tar ublu fortjeneste, og at det er viktig å se helheten og sammenhengen prosjektene står i. Jeg trives godt i Cultura. Her kan man føle at man gjør noe positivt hele tiden, alle blir hørt og det er et godt miljø.

– Hva er din visjon for Culturas utvikling innenfor de nærmeste 5-10 år?

– Vi har i dag et relativt høyt kostnadsnivå i forhold til forvaltningskapitalen. Det er viktig at Cultura vokser til en størrelse hvor vi kan drive mer effektivt og utnytte stordriftsfordeler. Den tekniske utviklingen er en hjelp. Med nettbank kan vi nå ut til flere. Vår utvikling måles ikke bare i størrelsen på forvaltningskapitalen og hvor mye vi betaler i utbytte, men i den påvirkning vi kan ha i samfunnet direkte og gjennom de prosjektene vi er med på å sette i gang. Vi ser at enkelte andre finansinstitusjoner griper noen av de samme tankene og ideene som vi arbeider ut fra, men ser ikke konkurransen som noe problem. Hvis det sprer seg et syn på økonomien i retning av større rettferdighet og mer etikk, så er det flott. Culturas rolle er å gå foran og bære fanen, og det er en utfordring for oss å bli mer synlig.

Jeg håper at flere miljøorganisasjoner og andre som deler vårt grunnsyn i fremtiden vil velge å bruke Cultura, selv om vi ikke har den høyeste innskuddsrenten. Det er et etisk dilemma – skal de velge den banken der de kan få mest penger til egne formål, og risikere at avkastningen kommer fra prosjekter de egentlig er mot, eller velge Cultura, som har en miljøvennlig utlansprofil.

– Hva slags lesestoff har du på nattbordet?

– Jeg er historisk interessert, og lesestoffet er ofte biografier eller historie. Da gjenoppdager jeg at nesten alt har skjedd før – og at den menneskelige natur tross alt har forandret seg lite.

GlobeNet3

– netværk for social fornyelse

Af Niels Johan Juhl-Nielsen

Siden 2002 har der eksisteret et globalt netværk, der arbejder for en helhedsorienteret bæredygtig udvikling med udgangspunkt i tregrening, d.v.s. den selvstyrende vekselvirkning mellem de tre sfærer i samfundet.

Og de tre sfærer i samfundet er de tre institutionelle magtfaktorer eller nøgleinstitutioner sådan som de manifesterer sig på områderne økonomi, politik og det social-kulturelle eller som vi ser det på områderne regering, erhvervsliv og civilsamfund.

Siden 1980'erne har regeringer og erhvervslivet kæmpet om den globale magt. Med civilsamfundets manifestation i Seattle i 1999 i forbindelse med verdenshandelsorganisationens (WTO) minister-rådsmøde, trådte civilsamfundet ind som den tredje globale magt-faktor. Miljøbevægelse, fagbevægelse og andre sociale bevægelser forpurrede her, at WTO fik gennemført sin handlingsplan.

Vi lever nu i en tre-polær verden, hvor kræfterne, evnerne og ressourcerne til at forandre verden er samlet i hænderne på erhvervslivet, regering og det globale civilsamfund. I mange lande er storbyer og andre byer ligeledes karakteriseret ved denne konstellation af kræfter. Tre globale magtfaktorer bestemmer nu opfattelsen og udviklingen af brændende samfundsmæssige spørgsmål.

Det globale civilsamfund

Når forhenværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen i lighed med andre politikere vælger at optræde på World Social Forum er det udtryk for, at der i det globale civilsamfund er udviklet en position på globalt plan, som også politikere, der arbejder for social fornyelse ønsker at forbinde sig med.

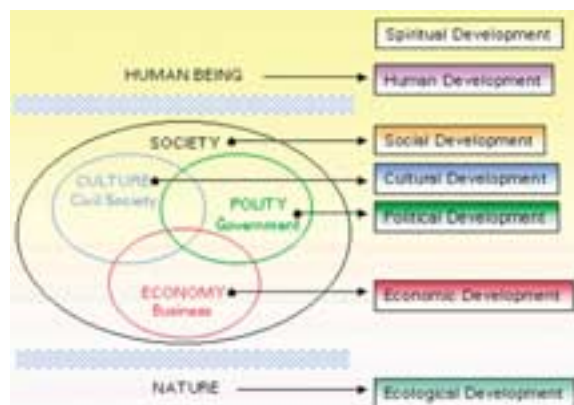
Formålet med Globenet3 eller "det globale netværk for samfundsmæssig tregrening" er at arbejde for en harmonisering og mobilisering af de tre sfærer i samfundet – økonomi, politik og kultur – hen imod helhedsorienteret bæredygtig udvikling. Det indebærer en omfattende fornyelse af samfundet og de tre samfundsfæres indbyrdes relation.

Tregreningen i faser

Konventionel bæredygtig udvikling betyder ofte blot miljømæssig sund økonomisk udvikling, hvilket indebærer næsten umulige forsøg på at gøre nyliberale økonomiske udviklingsmodeller forenelige med miljømæssige hensyn. Denne syntese er stadig ikke tilstrækkelig og den er for snæver. Ofte dominerer erhvervslivet debatten om konventionel "bæredygtig udvikling".

Helhedsorienteret bæredygtig udvikling begynder derimod med den forudsætning, at der er tre nøgleinstitutioner som repræsente-

rer de tre sfærer i samfundet og dermed potentielt samfundslivet i sin helhed. Disse tre sfærer vil pege på perspektiver ud fra den sfære de hver især tilhører. Erhvervslivet vil fremføre økonomiske betragtninger. Regeringen vil fremføre politiske betragtninger. Civilsamfundet vil fremføre kulturelle, sociale, økologiske, menneskelige og åndelige betragtninger. Helhedsorienteret bæredygtig udvikling tager således hensyn til syv dimensioner i udviklingen: økonomisk, politisk, kulturel, social, økologisk, menneskelig og åndelig.

Men tregrening kan ikke manifestere sig på en fuldkommen måde fra begyndelsen, når den dukker op i samfundslivet. Der er forskellige typer tregrening, og der er forskellige stadier som ægte tregrening nødvendigvis må gennemløbe. Tregrening gennemgår, ligesom et menneske, barndommens, ungdommens og det voksne stadium, og derfor kan tregreningens faktiske, konkrete manifestationer variere med tid og sted, afhængig af samfundslivets faktiske forhold.

Om GlobeNet3 på www.globenet3.org

Rapport fra World Social Forum på www.ms.dk/Kampagner

Niels Johan Juhl-Nielsen ansat som sektionsleder i Københavns Brandvæsen, formand for brugerne af Professionel Mobil Radiokommunikation, bestyrelsesmedlem i Selskabet for Risikovurdering, styrelsesmedlem af European Crisis Management Academy, medlem af regeringens Sårbarhedsudredning, medlem af "Stop Handelsrøveriet" i Mellemfolkeligt Samvirke, tidligere klasselærer på Michael Skolen.

Alicia skaper jobber

Foto: Misjonsalliansen

med KOLIBRI KAPITAL

penger på bedre veier

Alicia Mayor (nummer to fra høyre) sammen med ektemannen Ramon, moren Petra, og de to døtrene Maria (13) og Mercedes (10).

Driftige Alicia Jimenez Mayor i Ecuador er blant dem som får gründer-kapital via det norske mikrokreditselskapet Kolibri Kapital ASA. Gatekiosken hennes i Guayaquil gir levebrød, husvære og utdanning for hele familien.

Av Asle Finnseth

Kolibri Kapital ASA hjelper norske småsparere, og ikke minst kirkelige organisasjoner, å "investere i rettferd": Aksjekjøp i Kolibri gjør det mulig å yte smålån til fattige gründere i Bolivia og Ecuador, under mottoet "Penger på bedre veier".

Selskapet er tenkt som en ørliten, men meget energisk fugl i det norske finansmarkedet, tilpasset mikro-behov i Sør. Siden starten i år 2000, har aksjekapitalen vokst fra en million kroner til 3,4 millioner kroner. For å sikre langsiktig bærekraft for Kolibri, må aksjekapitalen vokse seg omtrent dobbelt så stor som i dag, sier styreleder Ivar Søvold i Kolibri Kapital ASA.

Fordi kapitalen tilbakebetales kjapt, kan lånekapitalen være fødselshjelper for rundt 200 nye arbeidsplasser pr. år. Smålånene er typisk på 2000 til 5000 kroner, og går til etablering av minibedrifter: Et skomakerverksted, en knøttliten frisørsalong, fortausbutikk, flere hører til småbruket. Løpetiden for lånene ligger vanligvis på mellom fire-fem måneder og et år. Erfaringene viser at for hver 1000 US dollars som plasseres i denne typen mikrobusiness, skapes det én ny arbeidsplass.

Forretningsideen bak Kolibri er å være en mest mulig direkte investeringskanal for bevisste investorer i Norge. Selskapet låner aksjekapitalen videre til mikro-banker i Sør-Amerika, som er lommekjent i sitt nærmiljø og står for utlånet til den enkelte gründer. Tøff siling og tett oppfølging av klientene bidrar til at tapsprosenten er lavere enn i sammenlignbare utlånsprosjekter i Norge.

Kolibri-kapitalen er plassert i mikrobankene Diakonia FRIF med

base i La Paz, Bolivia, og D-MIRO, som har hovedkvarter i Guayaquil i Ecuador. Tilsammen har mikrobankene et titusentalls aktive brukere innen handel, håndverk og service.

Hovedaksjonærene i Kolibri Kapital er Misjonsalliansen og Korsvei-bevegelsen. Begge er tverrkirkelige enheter, som ønsker å bidra til at kirkelivet praktiserer sine idealer om rettferd og medmenneskelighet. Også Strømmestiftelsen og misjonsorganisasjonen Areopagos er medeiere, sammen med et hundretalls større og mindre aksjonærer, private og andre. I fjor gikk også Den norske kirkes milliard-forvalter – Opplysningsvesenets fond – inn i Kolibri med en pilotinvestering på 250 000 kroner.

Kolibri har greid å rekruttere et styre av meget kapable navn fra norsk næringsliv og bistandsmiljøer, og ledes av datagründer Ivar Søvold. Selskapet drives for det meste på dugnadsbasis, med en daglig leder i en liten stillingsbrøk.

www.kolibrikapital.com - Kontakt: cornelia@enteleki.no

Asle Finnseth (46) er redaktør og spesialrådgiver ved Diakonhjemmet. Som presseman har han fartstid som journalist fra Vårt Land og bladet Folkeveit m.m. Forfatter, blant annet av "...men gleden er et annet sted", en debattbok utgitt av Kirkens Nødhjelp. Tema: forbrukerkultur og krisen tro. Gift, ett barn. En av initiativtakerne til Korsvei-bevegelsen i Den norske kirke.

Hvem skal få Culturaprisen 2004?

Culturaprisen, som er på kr 10.000, skal i år deles ut for tredje gang. Den har tidligere gått til Utviklingsfondets arbeid for utviklingsland, samt til Stiftelsen Kolibri for arbeidet med mikrofinansiering i fattige land. Prisen skal gå til en gruppe eller bedrift som har fremhevet seg på det økonomiske og/eller sosiale området – mer om kriteriene for prisen finner du på www.cultura.no.

Prisen utdeles av Cultura Bank. Alle som vil kan sende inn forslag til kandidater til Culturaprisen før 1. mai.

Forslagene adresseres til: Svein Berglund, Cultura Bank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo.

Ghana Venskabsgrupperne, en lille dansk ulandsorganisation, har succes med at tilbyde kvinder i det nordlige Ghana mikrolån

Små lån med stor virkning

Hverdagen er slidsom i Vestafrika, ikke mindst for kvinderne. En stor del af dagen går med at hente vand.

Giv en gruppe fattige kvinder en kort, men intensiv uddannelse. Lån dem derefter et beløb, der svarer til nogle få tusinde kroner. Lad dem dele pengene, men i fællesskab være ansvarlige for tilbagebetalingen. Så sker der noget. Opskriften lyder enkel og virkeligheden er naturligvis ikke helt så simpel. Men i det store hele er det princippet bag de små lån, de såkaldte mikrokreditter, som Ghana Venskabsgrupperne, en lille dansk ulandsorganisation, tilbyder kvinder i det nordlige Ghana.

Tekst og foto af Ib Salomon

Kvinderne bruger typisk de små lån til en symaskine eller til at købe jordnødder for, når priserne er lave. Nødderne lægges på lager, hvorefter de sælges på det lokale marked, når priserne er i top.

Mere stabile familier

Fortjenesten er beskeden, men den sætter ikke desto mindre en gunstig udvikling i gang. Flere kvinder har f.eks. fået råd til at sende deres børn i skole, og med færre økonomiske problemer bliver familierne mere stabile.

Fortjenesten på de små lån bruges mest til at forbedre de daglige kår, men levner undertiden også plads til en smule luksus – flere kvinder har f.eks. købt en transistorradio. Andre har investeret i en ged eller et får, for husdyr er traditionelt det, man i Ghana bruger som opsparing.

De første tre måneder skal der ikke betales af på lånet, men derefter skal der falde en rate hver måned. En opkræver kører på motorcykel rundt til landsbyerne, hvor han eller hun samler hele kvindegruppen, dels for at høre, hvordan det går, dels for at hente månedens afdrag på lånet.

"Generelt er der ingen problemer med tilbagebetalingen", forklarer Safiatu Alhassan, der arbejder for Ghana Venskabsgrupperne. Gennem 25 år har organisationen opereret i det nordlige Ghana, og mikrolån til kvinder er en af organisationens største succeser. Over 1000 kvinder har foreløbig lånt penge og tilbagebetalingen ligger på 95-98%.

"Der kan jo ske noget uventet. En kvinde mister måske sin mand og vælger i stedet at bruge pengene til hans begravelse", siger Safiatu Alhassan. I de tilfælde er det gruppen, der overtager ansvaret, og det er en af grundene til, at næsten alle lån går til kvinder – de er vant til at fungere i grupper. Mænd er mere egenrådige og ikke nær så flinke til at betale lånene tilbage.

Grundkapital fra Danida

Grundkapitalen udgør omkring to mio. kr. og stammer i det store hele fra Danida – dog har Unicef også indskudt et beløb. Det er meningen, at låneordningen i løbet af de nærmeste par år skal blive selvberende. Renter og tilbagebetalinger skal med andre ord dels holde grundkapitalen intakt, dels skaffe lønninger til de fem personer, som i dag er ansat. Lykkes det – og optimismen er stor – vil det være en af de første gange i Afrika, en ordning med mikrolån bliver selvberende.

www.ghanavenskabsgrupperne.dk

Ib Salomon er freelancejournalist, medlem af Mediegruppen Horisont www.horisont.dk. Rejsen til Ghana skete med tilskud fra Danida.

På besøg i Vestbengalen

Da det er kvinderne, der alligevel favner hele livsverdenen i "katastrofestructuren", så trænes de her til at blive ledere af udviklingen gennem etablering og vedligeholdelse af kvindegrupper i hver landsby.

Af Niels Johan Juhl-Nielsen

På vej til World Social Forum i Mumbai i januar 2004 var jeg i Vestbengalen, hvor jeg besøgte RCHSS* - 350 km nord for Calcutta. Det er en NGO, non-profit civilsamfunds-organisation, som arbejder i et område med 860.000 indbyggere, heraf 150.000 stammefolk og 320.000 indo-mongoloider.

I flere år har jeg været i kontakt med Shibesh Das, der er lærer og daglig leder af RCHSS. Han udviklede op gennem 80'erne sammen med sine studenter miljøprogrammer inspireret af Dr. Else Højlund, der som frivillig i årene 1948-1979 ledede Rajadighi Christian Hospital.

RCHSS's aktivitet er baseret på samarbejde og solidaritet på tværs af administrative, kulturelle og religiøse opdelinger. RCHSS har udviklet et partnerskabsnetværk med 552 kvindegrupper fordelt på 850 kvadratkilometer. Sammen med disse selvhjælpsgrupper samarbejder man på områder som forskelsbehandling, rettigheder, katastrofer, sundhed, miljø, fødevarer sikkerhed, uddannelse, mikrokredit og fattigdomsbekæmpelse.

Drivkraften i udviklingen er kvinderne

Kvinderne, der bliver socialt udnyttet og undertrykt, har det vanskeligt. De arbejder længere end mændene og må ofte bevæge sig over lange afstande for at hente brænde og vand. De får mindre i løn end mændene for det samme arbejde og kan ikke gøre krav på den tilsvarende fødemængde.

Forskelsbehandling når længere end til hjemmet. Hvis et barn får mulighed for uddannelse er det altid drengen, der prioriteres højest. Pigebørn betragtes som en byrde for de fattige familier og giftes bort i en alder af 12-13 år. Det betyder, at de ofte bliver mødre som 14-årige og dermed hæftes de af det almindelige offentlige samfundsliv. Men da det er kvinderne, der alligevel favner hele livsverdenen i "katastrofestructuren", så støtter RCHSS de lokale kvinder til at blive ledere af udviklingen gennem etablering og vedligeholdelse af kvindegrupper i hver landsby.

Gennem selvhjælpsgrupper trænes lokale kvinder til at blive "udviklingsledere". Her holder forfatteren oplæg for en gruppe.

Hvad er nået?

Det er en strategi, der har givet synlige resultater. Ved mine besøg i 12 af de 554 kvindegrupper fik jeg en klar fornemmelse af den status RCHSS har opnået gennem årene. 75 såkaldt frivillige understøtter lederen Shibesh Das i arbejdet. Der gennemføres et opfattende registreringsarbejde og der foregår mange aktiviteter med koordinering, uddannelse, instruktion og planlægning i centret. Af resultaterne kan nævnes: udvikling af selvforvaltende enheder; et stort antal kvinder indgår i det politiske system; landsbyernes menneske- og naturressourcer udnyttes nu bedre, der er sket kobling til ressourcerne fra det regionale politiske system, revitalisering af det gamle indiske medicinske system så det indgår i alle igangværende sundhedsprogrammer, opbygning af katastrofeberedskab i de sårbare landsbyer; reetablering af 40 landsbyers beplantning i overensstemmelse med gammel græs-overflade teknologier (pesticidbehandlingen har været en pestilens gennemført i den såkaldte grønne revolution).

Forfatteren sammen med Shibesh Das, daglig leder af RCHSS.

* RCHSS, Rajadighi Community Health Service Society.

Formål: miljøbeskyttelse og naturens genetablering eller revitalisering, at forbedre kvindens stilling, udvikle befolkningen sundheds- og uddannelsesmæssigt, at udvikle befolkningen ud af den strukturelle fattigdom, udvikle den enkeltes krisehåndtering ved katastrofer, udvikle bevidsthed om ressourceudnyttelse, øge den enkeltes bevidsthed om og håndhævelse af demokrati og menneskerettigheder.

EU-kommissionens holdning til økologi

EU-Kommissionen er ved at lægge sidste hånd på EU's visioner for udviklingen af det økologiske landbrug i EU. For økologien, miljøet og de sunde fødevarers tilhængere er der dog ikke noget at råbe hurra for.

Af Bent Hindrup Andersen

EU-Kommissionen har ingen anden vision for økologiens udvikling i Europa, end at forbrugerne skal have mulighed for at købe økovarer – for en merpris selvfølgelig, og tilsvarende have mulighed for at købe GMO-varer – dog til lavere pris, fordi oprydningen efter den produktionsmetode betales over skatten. Økologiske varer anses af EU for at være et luksusprodukt på linie med Parmaskinke, og anerkendes ikke for sit bidrag til beskyttelse af miljøet, grundvandet og sundheden. Af samme grund er der ikke opsat målsætninger for hvor mange procent af arealet, man gerne vil omlægge. Næh – udviklingen af økologien i EU er alene op til forbrugerne og deres pengepung!

Den manglende vision for økologien afspejler meget godt nogle grundlæggende forhold ved det EU, vi har idag. Med EUs start i en Stål- og Kulunion og med Maastricht-traktatens bestemmelser for det Indre Marked, som basis for det meste af EU-politikken, tager EUs omfattende regulering først og fremmest udgangspunkt i hensynet til varer og varernes frie bevægelighed.

Denne "frihandels-tankegang" kritiseres blandt andre af den indiske miljøforkæmper, Vandana Shiva, der henviser

til, hvordan privatiseringen af grundlæggende menneskelige rettigheder, som adgang til drikkevand, adgang til energi og ejerskab over såsæd og gener i dag bliver kapitaliseret i en sådan grad, at mange 3. verdens borgere ikke har en chance.

Ejerskab til vand?

Kommercialisering og kapitalisering i kombination med privatisering af fundamentale menneskelige og samfundsmæssige forhold er ikke kun Indiens problem. Netop i disse år er der en massiv bølge af EU-tiltag i gang for at gøre drikkevand til en handelsvare. Vandet skal ikke længere tilhøre samfundet eller folket, men privatiseres og sælges som en vare. Drikkevand er udsat til eet af EUs store økonomiske vækstområder og i parlamentet er der netop behandlet et strategiforslag, som foreslår yderligere skub på liberaliseringen af drikkevandsforsyningen. Store vandfirmaer står på spring for at overtage ejerskabet af danskernes og andres drikkevand. Samtidig syltes det direktiv, som har med beskyttelsen af grundvand at gøre til fordel for de 8-10 andre direktivforslag, der skal åbne for kapitalisering og privatisering af drikkevand. Det er nu en gang nemmere at sælge vand på flaske, når det ikke længere er muligt at hente rent vand op af jorden. Derfor må grundvandsbeskyttelsen vente.

Jo, der er brug for fokus på, hvad det er for et samfund vi ønsker, og EUs rolle i det. Der er brug for en livsstøttende økonomisk tankegang, frem for destruktiv. Der er brug for en generel økologisk omstilling og mulighederne ligger lige for på en lang række områder. Der skal bare være politisk vilje til det.

www.hindrup.dk

www.bonde.dk – Om den nye EU forfatning

www.j.dk – Fortolkninger og procesbeskrivelser af forhandlingerne om forfatningen

Bent Hindrup medlem af EU-Parlamentet for Junibevægelsen siden marts 2003. Uddannet arkitekt, arbejder på Bygholms forsøgsstation med udvikling af økologiske staldsystemer og økologiske markredskaber m.m. Medlem af Enhedslisten og i folketinget fra 1994 –1998. Genopstiller til EU-Parlament med udgangspunkt i en økologisk omstilling af EU.

Ingen eier vannet – ?

FOTO: Nepenthes

Drikkevann har tradisjonelt vært et fellesgode i Norge. Ingen har kunnet eie vannet. Grunneiere eier grunnen under, men ikke selve vannet. Det tilhører fellesskapet. I dag er dette imidlertid i ferd med å endre seg. Drikkevannet er blitt objekt for en global vannindustri.

Av Trude Malthe Thomassen.

Finanstidsskriftet Fortune spådde i mai 2000 at ferskvann vil få den samme betydning i innværende århundre, som oljen har hatt i det 20. Det betyr at drikkevann vil kunne bli, og også allerede er, gjensstand for kriger, og at det er et lønnsomt investeringsobjekt. Flere multinasjonale selskaper har forstått dette. De to franskbaserte selskapene Vivendi og Suez eier rundt 70% av all privat vannforsyning i verden. De har en mengde datterselskaper. I Norge er Vivendi nærværende gjennom Norsk Gjenvinning, Connex, Onyx Industriservice og nå også Veolia Water, som nylig har inngått en kontrakt med Oslo kommune om bygging av det nye Oset vannrenseanlegg. Selskapet har sikret seg opsjon på drift av vannforsyningen i 15 + 5 år.

Selvkost med avkastning

Hvordan kan tjenester som leveres til selvkost være av interesse for de multinasjonale selskapene? Det er innført nye regler for beregning av selvkost. Beregningsmetoden gjør det nå mulig å tjene penger på å drive til "selvkost". Før nytalet ble så utbredt, betød selvkost at man ikke beregnet seg mer i inntekt enn det man hadde i utgifter. Det nye selvkostbegrepet innebærer at man tenker seg at anleggsmidlene (f. eks. vannverk, ledninger m.m.) selges og at pengene man får for salget, investeres på børsen og gir en viss avkastning. Men i og med at kommunen faktisk ikke selger anleggsmidlene, mener de smarte hjernene bak forslaget at kommunen taper den fortjenesten den kunne ha hatt dersom anleggsmidlene var blitt solgt. Dette tenkte tapet kalles kapitalkostnad. Når kostnadene økes på denne måten, sitter man – vips! – igjen med en kapitalavkastning – eller med andre ord – en fortjeneste.

Penger å tjene

Norske vann- og avløpsanlegg hadde en gjenanskaffelsesverdi på 160 milliarder kroner i 2000. I desember 2003 ble verdiene stipulert til 368 milliarder kroner. Vi kan vanskelig forstå at norsk vannforsyning skal ha drevet opprustning for 208 milliarder kroner på 3

år. Verdiøkningen tør heller skyldes at de største vannverkene er organisert som egne foretak og at mulighetene for beregning av fortjeneste virker inn. Hvis alle disse verdiene var samlet i offentlige foretak eller i multinasjonale selskaper, ville de kunne gi en avkastning på mer enn 22 milliarder kroner årlig. Det er en rente på 6%, som er den satsen enkelte kommuner opererer etter. Fakta er imidlertid at omsetningen – ikke fortjenesten – er på mindre enn 10 milliarder. Det ligger med andre ord et enormt – foreløpig uutnyttet – økonomisk potensial i denne sektoren, og vi kan forvente en prisstigning på drikkevannet, som minst er sammenlignbar med den vi erfart for energiforsyningen.

Vi blir lurt

I det virkelige liv er det ikke slik at man alltid tjener på investeringene sine. Men i "selvkost-bransjen", som omfatter energi, vann, avløp og renovasjon gjør man det, for her beregnes avkastningen ut fra gjennomsnittlig avkastning i markedet. Det er den sikreste sektoren man kan operere i. Det er bort i mot umulig å gå med underskudd. Altså svært liten risiko, temmelig sikker fortjeneste. Vi blir lurt til å tro at vi betaler det det koster å drive vannforsyningen. I virkeligheten betaler vi i tillegg for at det offentlige ikke skal selge det som rettelig er vårt. Vi har allerede betalt for investeringene. Anleggsmidlene er våre. Men på denne måten blir vi lurt til å tro at det kan lønne seg for oss at sektoren blir konkurranseutsatt.

Trude Malthe Thomassen Daglig leder i VANNBEVEGELSEN. Folkebevegelsen for bevaring av vann som fellesgode. Internasjonal kontakt i GlobeNet3. Styremedlem i Vestfold Nei til EU. Leder Miljøpartiet De Grønne Sandefjord. Styremedlem i Miljøpartiet De Grønne Vestfold. Nasjonal talsperson for Miljøpartiet De Grønne. Styrerepresentant i Forsvarsforeningen i Sandefjord. Deltok i World Social Forum 2003 i Porto Alegre, Brasil sammen med GlobeNet3. Reiste med den tyske noden i GN3, Netzwerk Dreigliederung, til WTO-møtet i Cancun, Mexico. Kontakt: watermov@online.no

Komplementære penge

– et dansk eksempel

Af Ditlev Nissen

I Danmark er der p.t. et eksempel på komplementær valuta. I december 1997 startede Christiania et eksperiment med egen lokal valuta, kaldet LØN. Den kan benyttes ved enhver handel i fristadens butikker. Det er frivilligt, om man vil modtage LØN i byttepenge.

1 LØN har en værdi af 50 kr. LØN'en er sat i omløb af Christianias Fælleskasse. En garantifond sikrer, at der til enhver tid er dækning for de LØN der er i omløb. Siden 1997 er LØN'en udkommet i fem forskellige udgaver. Mønterne slås i kobber og messing, men der slås også en samlermønt i sølv.

Ditlev Nissen fra konsulentvirksomheden Utopiske Horisonter på Christiania har været med til at introducere LØN i Fristaden. Han fortæller om baggrunden for eksperimentet: "Idéen er at udvikle den lokale økonomi; skabe nye lokale virksomheder og fremme en bæredygtig udvikling. LØN'en har vist sig at være en gave, der har beriget Christianias økonomi."

Fra 1997 til 2002 blev der sat godt 11.000 LØN i omløb. Da der er fuld dækning for alle LØN, bliver der den dobbelte mængde penge. Borgerne har nøjagtig lige så mange penge som før, bortset fra at nogen af dem er i LØN og derfor kun kan bruges i Christiania. Det samme antal penge som borgerne har i LØN, findes i garantifonden (guldreserven), som garanterer LØN'ens værdi 100 procent. Da det er en del af aftalen i fællesskabet, at man bruger LØN'en i dagligdagen, vil der altid være et vist beløb i garantifonden. En del af garantifondens midler, som består af danske kroner, kan derfor investeres i aktiviteter, der har et bæredygtigt sigte. Hidtil er der afsat 1.000 LØN til at investere i lokale virksomheder. Da mange af Christianias gæster tager LØN med hjem som en souvenir, er der skabt et overskud på 2.700 LØN. Overskud uddeles af økonomimødet en gang om året. 90% af overskuddet går til økologiske, sociale og kulturelle initiativer. De sidste 10% går i en uddannelsesfond, der kan søges af christianitter, der ønsker at lære ting, som kan være til gavn for fællesskabet.

Konference om komplementære penge

18. – 22. 7. 2004 i Bad Honnef, Tyskland

„Tina“ – ”There is no alternative”, lyder det fra mange tilhængere af den ny-liberale globalisering. Men selv om råbet tager til i styrke bliver det ikke nødvendigvis mere sandt. Tværtimod øges behovet for at undersøge nærmere om der virkelig ikke findes alternativer, når det gælder det globale pengespørgsmål.

Findes der ingen andre muligheder end det nutidige penge- og rentesystem, der påfører os så mange økonomiske og sociale problemer? Findes der virkelig ikke et økonomisk effektivt system, der kan skabe vedvarende forbedringer og hvor menneskelige værdier bliver værdsat, hvor solidaritet mellem mennesker bliver styrket, hvor mangfoldigheden i livsstil og leveformer bliver respekteret og hvor ressourcerne omgås med ansvarlighed. Jo, der findes alternativer og behovet for deres realisering er påtrængende. Indførelsen af komplementære valutaer kan

være et skridt på vejen til at løse problemer som det nuværende valutasystem har skabt. Med henvisning til det arbejde som Margrit Kennedy og Bernard Lietaer har udført kan en komplementær valuta defineres som et byttemiddel, der accepteres i tilknytning til den nationale valuta.

Lignende konferencer har været afholdt i Bad Honnef i 2000 (På vej mod et Civilt Samfund i Europa) og i 2002 (Velfærdssamfunds-økonomier i Europa). Hver gang med omkring 350 deltagere fra 28 europæiske lande.

Med fokus på komplementære valutaer er det hensigten at få overblik over hvilke erfaringer, der er gjort og diskutere muligheder og anvendelse i fremtidens økonomi.

Konferencen arrangeres af:

Katholisch-Soziales Institut der Erzdiözese, Köln
Selhofer Str.11, D-53604 Bad Honnef
E-Mail: sikora@ksi.de · www.ksi.de
Pris 220,- EUR alt inklusive

Yderligere oplysninger hos konferenceansvarlige:

Ms. Agnieszka Komoch
Tel.: +49 57 64 930 40 · Fax.: +49 57 64 930 42
E-Mail: currency@ultimoround.com

Nytt fra Cultura

Årsrapport 2003

Årsrapporten findes på www.cultura.no. Du kan også få papirutgaven tilsendt ved at kontakte Cultura Bank på telefon 22 99 51 99.

Abonnement på Pengevirke

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved at kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2004".

For mye post fra oss?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

Bidrag til våre samarbeidspartnere

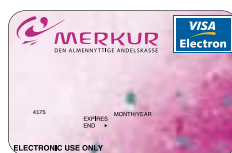
Cultura Bank samarbeider med Redd Barna, WWF-Norge og Regnskogsfondet om støttekonti. Resultat av samarbeidet fremgår av tabell:

Bidrag til våre samarbeidspartnere

	Antall conti	Støttebeløp	Sum innestående pr. 31.12.03
Redd Barna	97	kr 15 199,72	1 422 955,64
WWF-Norge	64	kr 12 960,81	1 058 516,27
Regnskogsfondet	33	kr 2 694,61	1 037 559,50

Regnskogskontoen er ny i 2003, og støttebeløpet til Regnskogsfondet avspeiler at innskuddene bare har stått inne deler av året.

Nytt fra Merkur

Nye kort – ikke minst til unge

Som følge af et nyt hævekortsamarbejde mellem lokale og regionale pengeinstitutter kan Merkur nu tilbyde et hævekort med saldokontrol – der kan anvendes af børn og unge fra 12 år.

Derudover kan vi fra maj 2004 tilbyde et VISA Electron kort med saldokontrol til unge fra 15 år. Dette kort kan anvendes i alle danske pengeautomater, samt i et stort antal forretninger landet over, ligesom det kan anvendes i udlandet.

De traditionelle bankkort – dankort og Visa dankort vil i 2004 blive udskiftet til nye kort med chip. Chipkortet er væsentligt mere sikkert end det gamle kort med magnetstribe. Merkur benytter lejligheden til at forny designet på kortene, som forventes at komme på gaden omkring 1. juni 2004. Ombytningen skal være afsluttet senest 30. november og vil være en ekstraordinær udgift for Merkur i størrelsesordenen 200.000 kr. Ombytningen er gratis for kunderne. Detaljeret information vil blive udsendt senere.

Husk at anføre kontonummer – når der indsendes cheks og indbetalingskort til ekspedition. Det er en stor udfordring at skulle gætte sig til hvilken konto beløb skal indsættes på eller trækkes fra.

Ordinær generalforsamling i Merkur

Lørdag den 20. marts blev Merkurs ordinære generalforsamling afholdt i Københavns By-museums meget smukke sal, med ca. 80 deltagere. Årets gæstetaler var Bent Nikolajsen, formand for Mellemfolkeligt Samvirke, der talte om forholdet mellem rige og fattige lande i dag. Merkurs direktør, Lars Pehrson, videregav nogle af sine indtryk fra World Social Forum i Bombay, januar 2004.

Nye medarbejdere

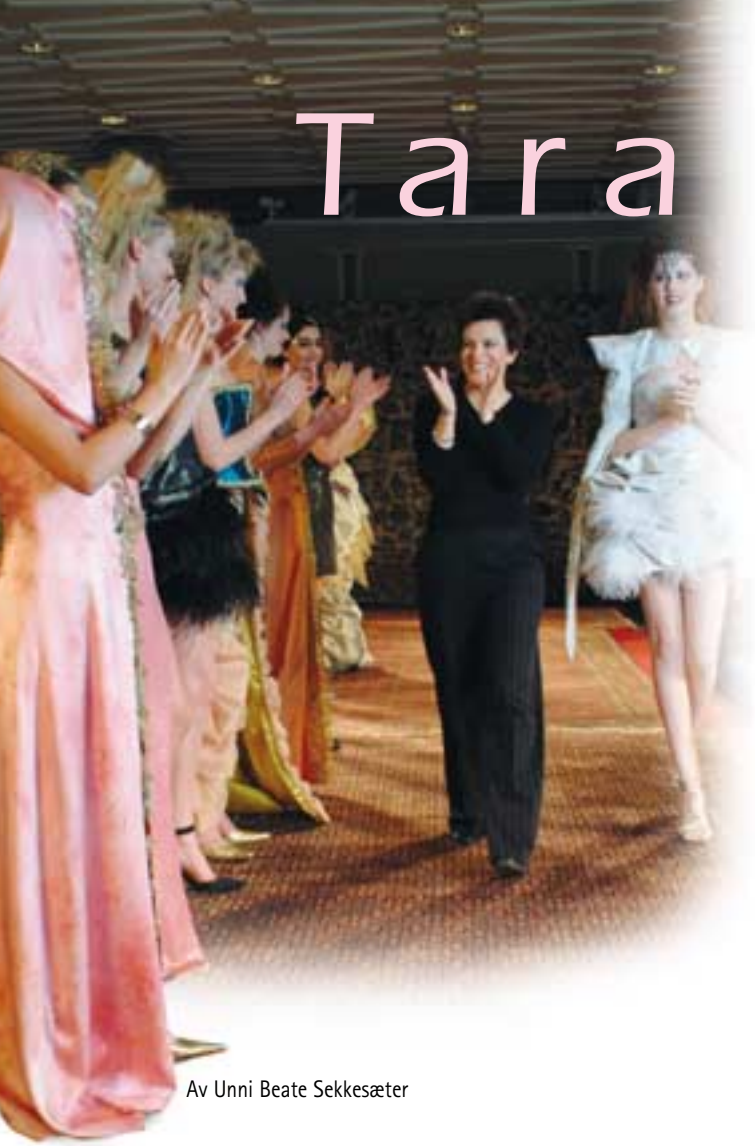
I Merkur Aalborg er Helle Nymand nyansat pr. 22. marts 2004 til at varetage udlandsoverførsler, bogføring og administrative opgaver. Helle er bankuddannet med 10 år i Nordjyske Bank og 3 år hos Color Line.

I Merkur Århus begynder Carsten Ringgaard som kunderådgiver og sagsbehandler pr. 1. april 2004. Carsten er uddannet i Nordea med 8 år i København og 11 år i Østjylland.

Formanden for Mellemfolkeligt Samvirke, Bent Nikolajsen, var én af oplægsholderne på Merkurs generalforsamling den 20. marts 2004, hvor de mange fremmødte andelshavere var med til at sikre en god debat.

Tara Milani

Av Unni Beate Sekkesæter

Den iranske designeren Tara Milani ble arrestert i hjemlandet fordi hun gikk med for fargerike klær. Nå designer hun kjoler som er inspirert av persiske tepper, og lar den islamske verden møte den vestlige i sine spennende kreasjoner. For å realisere en drøm om å lage en egen kolleksjon og presentere den i eget moteshow mottok moteskaperen og gründeren Tara Milani et lån fra Stiftelsen Microinvest på kr 75 000.

"Den nye kolleksjonen er en slags refleksjon over kvinners situasjon i Iran i den forstand at jeg ville vise kontrasten mellom en offentlig, kollektiv og mannsdominert oppfatning av hvordan kvinner skulle kle seg og opptre i samfunnet, og et genuint ønske om frihet og likestilling. Denne kontrasten for meg er et symbol på denne

evige kampen mellom et islamistisk syn på å begrense kvinnes frihet, og kvinnes ønske til frihet og selvstendighet. Dette synet lå også som et politisk motiv bak moteshowet. Vi ønsket å sette fokus på kvinners situasjon i islamske land der kvinner lever i et mannsdominert samfunn. Jeg mener kvinner burde ha samme rett som menn til å bestemme over sitt eget liv og sin rolle i samfunnet, og kle seg som det passer dem. Denne uttalelse er utrolig nok fortsatt sjokkerende og provoserende for en del muslimer den dag i dag. Selv muslimer som bor i de vestlige land. Kolleksjonen bærer også sterkt preg av min fascinasjon for persiske miniatyrer og persiske tepper."

Etter den islamske revolusjonen i Iran ble det forbudt for kvinner å bruke "ikke islamske" klær. Designerskolene ble stengt, og alt som ikke var etter islamske lover ble forbudt. Tara ville ikke gi seg så lett og fortsatte med sin vågale design med sterke farger. Etter flere arrestasjoner ble det i 1990 for vanskelig å bo i Iran, så hun flyttet til Norge.

Endelig fikk Tara fritt jobbe med sin lidenskap. I Norge gikk hun tre år på ESMOD designerskole og diverse kurs i tekstil. I 1999 åpnet hun sitt eget atelier i Oslo. 16. februar 2003 arrangerte Tara et moteshow på Grand hotell i Oslo.

"Det beste var selve showet og det å få oppmerksomhet. Vi fikk realisert en drøm vi har hatt lenge. Jeg håper jeg får mer oppmerksomhet fra pressen og motemagasinene framover. Dette er begynnelsen på en lang reise inn i en lysere framtid. Vi vet det er tøft – spesielt i Norge, men vi gir ikke opp."

Unni Beate Sekkesæter har en omfattende bakgrunn innenfor mikrofinansiering. Hun har erfaring fra forskning og evaluering, programdesign, ledelse og finansiering og grunnla i 1996 et mikrofinansieringsprogram for minoritetsgrupper i Oslo og Bergen, som hun senere har ledet. Hun er i ferd med å avslutte sin doktorgrad ved Bradford University School of Management. Doktorgradsavhandlingen har tittelen: "Participation in Micro-enterprise Programmes in Industrialised Economies: A study of Peer Group Lending Strategies."

Atelier

"Jeg mener kvinner burde ha samme rett som menn til å bestemme over sitt eget liv og sin rolle i samfunnet", sier den iranske designeren, Tara Milani, som med et lån fra Nettverkskreditt er kommet igang med sin drøm.

Tara har alltid vært interessert i farger og former og har brukt det som en uttryksmåte. Hun bruker det islamske sjalet på en ny og vågal måte, en koalisjon mellom øst og vest som gir et spennende og fargerikt uttrykk. "Da jeg kom til Norge spurte folk meg hva jeg ville gjøre. Jeg svarte alltid at jeg vil designe klær. Jeg gikk på skole, jobbet nesten gratis, og solgte mine kjoler billig, men jeg ga aldri opp. Nå går det bedre, og vi vil fortsette til vi klarer å få en god inntekt fra dette. Jeg føler noe er i ferd med å skje etter showet. Det går sakte, men vi skal klare det", sier en optimistisk Tara Milani.

Nettverkskreditt-lånet

Tara kom i kontakt med Nettverkskreditt BA våren 2003, og i oktober ble lånet utbetalt. "Uten lånet kunne vi ikke ha realisert showet – vi hadde ingen sjanse til å skaffe nok penger på andre måter. Vi kjøpte stoffer til kolleksjonen, materialer og tilbehør, fotograf, leie av hotell, lyd & lys – det meste ble dekket av lånet", sier Tara, som nå er i full gang med å forberede salg av sine elegante kreasjoner i utvalgte butikker.

Fremtiden

"Vi vil fortsette å bruke tjenester fra venner og kjente – det er mange som stiller opp og hjelper oss gratis – alt fra modeller til make-upartister og frisører. Min idé er å ha et "annerledes show", men vi må tilpasse oss markedet i Norge. Vi vil også framover bruke stoffene som de store kjente moteskapene bruker og skape kreasjoner

Nettverkskreditt

Nettverkskreditt er en virksomhet som er basert på Grameen Bank modellen fra Bangladesh. Nettverkskreditt BA tilbyr opplæring, nettverk og tilgang på lån gjennom stiftelsen Microinvest (der Cultura Bank er medstifter). De fleste medlemmene har minoritetsbakgrunn, men det har også blitt gitt lån til tre norske.

Per i dag bistår Nettverkskreditt BA 55 personer i 12 grupper. Det er blitt gitt 49 lån så langt på til sammen kr 1,7 mill. Prosjektene er svært varierte, fra systuer, catering, reisebyråer, frisører og prøveproduksjon av økologisk barnemat til tehus, språkkurs og salg av datautstyr.

Den største utfordringen framover er å skaffe et bedre finansielt grunnlag for virksomheten. Nettverkskreditt trenger et utlånsfond på minst kr 20 mill for å bli selvberende som virksomhet.

som ikke finnes i det norske markedet så langt. Vi har skapt en nisje. Våre kunder har bl.a. brukt kjoler vi har skapt på slottsgallaer. Men vi skaper også elegante modeller som vi vil selge gjennom eksklusive butikker i bl.a. Paleet. Vi jobber også for å få innpass i butikker i Vika terrasse og i Bogstadveien."

www.nettverkskreditt.no

Læs mere

Solli Gård

Representanter for de tre familiene som har tatt over gården. Fra venstre: Silje Hjorteseth, Dan Hjorteseth og Endre Løwe foran fjøset på Solli Gård. Dan og Endre har sitt daglige virke på gården.

Solli Gård ble midt på 80-tallet kjøpt av Odd Jarle Stener Olsen og Berit Røed og lagt om til Biologisk-dynamisk drift. Kjøpet og omleggingen ble blant annet muliggjort gjennom et jordlånlag.

Av Christine Bakke

Nå er tiden kommet for et generasjonsskifte på Solli Gård; kun få år før gården ville fått odel, overdras den til en ny og annerledes konstellasjon av tre unge familieenheter som ønsker å fortsette driften som et selskap. Kongsjonen ble riktignok gitt til tre av seks enkeltpersoner, men gjennom den spesielt utarbeidete selskapsavtalen er alle seks deltakere knyttet sammen i arbeids- og levetilslutning.

Driften på Solli fortsetter som før, med melkeproduksjon på ca. 20 Jarlsbergkuer og egen forproduksjon. I tunet tusler foruten ungdyr og kalver (og kuene når de er ute på sin daglige luftetur) noen høner og naturligvis en gårdshund og noen katter.

Familiene har hver sin bolig, men det finnes også lokaler på gården til felles samlinger og aktiviteter. Siste tilskudd på stammen er et produksjonslokale godkjent av næringsmiddelmyndighetene til å produsere melkesyregerjærede urteprodukter.

Dagtilbud for ungdommer

I tillegg til den biologisk-dynamiske driften av gården, suppleres driftsopplegget med "Grønn Omsorg", der en av deltakerne i selskapet, som er utdannet vernepleier, har ansvaret for et dagtilbud for ungdommer som kommer til gården via barnevernet. Dette tilbudet

er det også planer om å utvide. Det handler ikke kun om en ekstra arbeidsplass på gården, det handler også om å knytte seg tettere til lokalsamfunnet til grenda og kommunen, og å delta i det som skjer omkring gården.

To av seks voksne har sin daglige arbeidsplass på Solli. De andre fire reiser til arbeid. Det er for tiden fire barn som deltar i fellesskapet og kanskje er det plass til flere, både voksne og barn.

Jordlånlag – mer aktuelt enn på lenge

Da jeg besøkte Solli i februar, snakket vi mye om jordlånlaget, hvordan de unge følte det som en flott støtte, ikke bare økonomisk, men også menneskelig å ha en krets av mennesker som ser dem, som følger med og som bryr seg om utviklingen på Solli. Vi snakket om hvilke nye prosjekter som kunne realiseres hvis man kunne frikjøpe mer av gårdens jord, og hvordan pengene som er tatt ut av sirkulasjon på denne måten, kan føres videre til andre initiativ og prosjekter når en gårdsdrift har nådd et modent stadium. Det finansielle presset på alle som ønsker å etablere seg innenfor landbruket, er sterkere enn noensinne, og ideen om å selge jordlotter til folket, skulle ut fra det perspektivet være mer aktuell enn på lenge.

Lån ut din bit av jorden!

Selv om gårder stort sett omsettes til konsesjonstakst i Norge, er det fortsatt slik at hver generasjon må kjøpe jorda fra forrige generasjon, som så skal bruke hele sitt aktive yrkesliv på å betale tilbake. Slik forsvinner aldri gjeldsbyrden; gjelden betales tilbake pånytt hver generasjon.

Av Christine Bakke

"Vi har ca. 10 millioner mål jordbruksjord i Norge, det tilsvarer 2,5 dekar pr. nordmann. Hvis hver nordmann kjøpte 2,5 dekar – så kunne all dyrkbar jord i landet vært frikjøpt fra markedets åk." Omtrent sånn resonnererte Odd Jarle Stener Olsen i 1985 da han skulle overta Solli Gård i Stokke i Vestfold sammen med Berit Rød.

Odd Jarle og Berit var fast bestemt på at de skulle bruke sine krefter på det biologisk dynamiske jordbruket, og med støtte fra en engere krets gikk de verket med friskt mot. For å få tilslag på gården tok de opp et lån i en lokal bank og satte siden i gang arbeidet for å kjøpe fri jorden.

Det er finanskostnadene som belaster

Det fantastiske med jorden er at den gir avkastning dersom man pleier den vel. Man kan noen ta ut noen prosent av skogen hvert år, uten å tære på ressursen, og således fint skaffe seg et levebrød. Problemet oppstår når denne realøkonomien i møte med pengeøkonomien blir stilt ovenfor krav om høyere rente for å matche rentenivået i økonomien forøvrig.

De fleste bønder i dag gjør store investeringer på brukene sine, for å oppfylle krav fra myndighetene og for å spare arbeidskraft, som om man skal kjøpe den inn, er den dyreste innsatsfaktoren i produksjonen. Disse investeringene koster penger og må som regel finansieres med lån. Gjeldsbyrden blir tung å bære for mange, noe som preger hele livssituasjonen til de som lever på en gård, og kundene vil ha stadig billigere mat, så kostnadene kan vanskelig viderebelastes.

Selv om gårder stort sett omsettes til konsesjonstakst i Norge, er det fortsatt slik at hver generasjon må kjøpe jorda fra forrige generasjon, som så skal bruke hele sitt aktive yrkesliv på å betale tilbake. Slik forsvinner aldri gjeldsbyrden; gjelden betales tilbake pånytt hver generasjon.

Man kan stille spørsmål til hvor hensiktsmessig dette er, og det ville være en fallitterklæring å hevde at utviklingen ikke kan vendes eller endres. Naturligvis kan den det!

Jordlånlag

På Solli løste de problemet med å danne et jordlånlag. Svein Berglund, daværende leder for Cultura, dro til Tønsberg og holdt et foredrag som vakte stor begeistring, og et jordlånlag ble dannet i etterkant. Cultura Lånesamvirke bidro med tilbud om at man kunne låne penger til en jordlott hvis man ikke hadde penger kontant.

Konseptet går ut på at man kjøper en lott, enten ved å betale eksempelvis kr 5 000,- kontant eller ved å ta opp et lån som etter fem år er nedbetalt. Denne jordlotten stiller man til disposisjon for gårdbruker. Summen av jordlottene vil stå som et avdragsfritt lån i overskuelig framtid, med en liten rente for å dekke administrative kostnader. Man kan som lott-eier ikke kreve å få pengene eller jordlappen (som man formelt sett heller ikke eier) tilbake, men jordlånlaget kan velge å trekke pengene ut eller kreve dem tilbakebetalt dersom man ser at forutsetningene er endret. Opprinnelig var tanken at lånet over tid skulle betales tilbake, ikke til den enkelte lott-eier, men til laget, slik at pengene kunne komme andre gårdbrukere tilgode.

Relansering av en god idé

Jordlånlaget på Solli er et av flere som har blitt startet i Norge fra åttitallet, og jordlånlaget er fortsatt aktivt, med jevnlige møter og nyhetsoppdatering fra Solli. Mon ikke tiden også er moden til å kjøpe fri mer jord? Vi tar sikte på å følge temaet litt framover, og vil invitere Pengevirkes lesere til å sende sine bidrag og ideer.

Artikkelen "Frikjøp av jord" i Pengevirke 1/2002

Christine Bakke F. 1972. Utdannet ved landbrukshøyskolen på Ås. Ansatt i Cultura Sparebank fra 2000.

Partnerskaber

Det er en vigtig del af Merkurs strategi at indgå partnerskaber med organisationer eller virksomheder, der på den ene eller den anden måde har sammenfaldende målsætning med os. Dette samarbejde er i 2003 videreført omkring støttekonti med 7 organisationer og resultatet af dette samarbejde fremgår af tabellen.

Nepenthes i 20 år

2003 var året, hvor Nepenthes kunne fejre sin 20-års dag. Fra starten i 1983 i et lokale på Århus Universitet har Nepenthes udviklet sig til en moderne miljøorganisation, der i dag har fået mange af sine mærkesager på den poli-

tiske dagsorden: Genudsætning af vilde dyr, naturnær skovdrift og miljømærkning af tropisk træ. Bag disse resultater ligger megen entusiasme, hårdt arbejde og vedholdenhed. Det egentlige folkelige gennembrud fik Nepenthes i 1991 hvor "Red regnskovskampagnen" bragte løs i medierne.

I dag har Nepenthes cirka 1.900 medlemmer og opkøber stadig regnskov nu i Ecuador. Fredning og beskyttelse af regnskove er én ting, men bæredygtig brug af dem er

en anden. Nepenthes deltog i FSC-arbejdet og sad med i styregruppen til Miljøstyrelsens miljøvejledning til Tropisk træ og vejledningen til bæredygtige havemøbler: www.tropetrae.dk. Nepenthes arbejder også med de danske "regnskove" (naturskov/urskov) og var med i debatten om indholdet af natur i nationalparkerne. Organisationen tegnes af frivillige og har lokalafdelinger i KBH, Århus og Odense. Nepenthes vil gerne sige TAK til alle, der støtter os!

www.nepenthes.dk

Nepenthes Projektstyrelse leverede et aldeles smukt resultat i 2003, da de i Honduras medvirkede til FSC-certificering af 30.000 hektar honduransk regnskov.

FOTO: Jens Kanstrup

Gennem MS's Solidaritetspulje støtter Merkurkunder udviklingsformål i den tredje verden

I 2003 har Solidaritetspuljen støttet en række projekter, bl.a.:

- MS-prisen, som gik til Tanzania Youth Exchange Network, hvis hovedformål er at forbedre unges kapacitet bl.a. gennem udvekslingsprogrammer.

- Kingela Mixed Boarding Primary School, Kenya. Bidrag til generator, da skolen ikke har elektricitet. Generatoren vil sætte dem i stand til at bruge IT-faciliteter.
- Bidrag til Lokalgruppen Slænget i Odense, som arbejder med børn og unge i Isiolo, Kenya. Projektet har til formål at styrke børns og unges situation i et område, hvor børneprostitution og udbredelsen af HIV er et kæmpe problem.
- Medfinansiering af projekt "Demokrati – også i slumbyen?" Projektet har til formål at informere om betydningen af kommunale demokratiseringsprocesser for fattige beboere i slumbyen Milagres i Recife i det nordøstlige Brasilien.

www.ms.dk

Her ses nogle af de mange børn der hver aften kommer ind til de sikre steder i Gulu by for at søge beskyttelse imod kidnapning af oprørshæren LRA.

Red Barnet i Uganda

Red Barnet

I 2003 og 2004 har Red Barnet etableret et beskyttet område i Uganda, hvor over 16.000 børn hver nat søger tilflugt for at få en tryk nats søvn. På herberget behøver børnene ikke frygte bortførelse. Herudover har vi bygget nødskolle til børnene i Gulu og et ernæringsprojekt er påbegyndt i januar 2004.

Red Barnet har 12 års erfaring med at arbejde i Uganda og der er hårdt brug for hjælp. Vores fire nøgleområder for nødhjælpsaktioner er: Beskyttelse af børn, psykosocial støtte til børn, nødundervisning, maduddeling og andre fornødenheder, især til børn.

Der har stort set været fred i Uganda siden 1986, undtaget i Gulu i det nordlige Uganda, hvor krigen har varet i 17 år. Det er her i den nordlige del af landet, oprørshæren LRA kidnapper børn fra de lokale landsbyer. Et forsigtigt skøn lyder på, at mere end 20.000 børn er blevet bortført og tvunget ind i LRAs hær som børnesoldater. De 10.000 bortførelser er sket efter juni 2002, hvor krigen optrappedes.

Hertil kommer at Uganda er et af de lande, der er hårdest ramt af AIDS. 8-10 % af befolkningen er smittet med HIV, og omkring 1,7 mio. børn har mistet deres forældre på grund af sygdommen.

www.redbarnet.dk

Denne skole har STS fået stillet til rådighed af den somaliske regering til oprettelse af en venskabskole.

STS International Solidarity

Overgangsregeringen i Somalia har bedt om hjælp til at redde naturen. F.eks. er fiskeriet hårdt ramt af dumpninger med industriaffald langs landets lange kyst. Den beder også om hjælp til at standse den omfattende fældning af skovene for at producere trækul til eksport, og som truer med at ødelægge klimaet. Endelig beder den om hjælp til det traditionelle økologiske jordbrug i Somalia.

At formidle den slags anmodninger er en af vore opgaver i Somalia, hvor vi organiserer tusindvis af aktivister i netværket STS Somalia. Andre er oprettelsen af et egentligt NGO-center, at istandsætte somalisk-skandinaviske venskabskoler med henblik på de somaliere, der selv ønsker at vende hjem, at støtte kampen mod AIDS og omskæring og bestræbelser på at skabe fred i det krigshærgede land, som nu er vores hovedindsatsområde.

www.intsol.dk

Landsforeningen Natur og Ungdom – aktiviteter 2003

Efter en periode på Frederiksberg flyttede foreningens landskontor tilbage til naturen på foreningsgården Klostermølle ved Mossø i Jylland. En ny naturvejleder har med

stor energi pustet liv i foreningens feltbiologiske aktiviteter og er påbegyndt en ny uddannelse af mini-naturvejledere, Ildfuglene, som er unge og voksne, der uddanner sig til at formidle natur for børn.

www.natur-og-ungdom.dk

WWF – aktiv på flere fronter

WWF Verdensnaturfonden har i året 2002-2003 arbejdet på at fremme salget af FSC-certificerede havemøbler. Til det formål udarbejdede vi kampagnen "Træ uden tømmermænd", der blev gennem-

ført af en række virksomheder, der handler med havemøbler af tropisk træ. Som følge af vores aktiviteter på dette område er FSC-mærkede møbler blevet stadigt mere udbredt på markedet.

Sideløbende hermed har vi deltaget i bekæmpelsen af handelen med ulovligt tømmer. Det er

Resultatet af Merkurs Støttekonti 2003

	Støttebidrag	Antal konti
WWF Verdensnaturfonden	143.761 kr.	685
Red Barnet	76.574 kr.	412
Organisationen for Vedvarende Energi	24.103 kr.	139
Mellemløst Samvirke	16.771 kr.	81
STS International Solidarity	10.442 kr.	31
Nepenthes	22.816 kr.	79
Natur og Ungdom	67 kr.	7

lykkedes at sikre en betydelig politisk opmærksomhed om emnet, hvilket har ført til politiske initiativer over for nogle af de lande, hvor problemet er størst, bl.a. Indonesien og Rusland.

For at fremme bæredygtigt fiskeri og dermed beskytte livet i verdens have har vi søgt at påvirke EU's fiskerireform, som blev vedtaget i slutningen af 2002 og efterfølgende arbejdet på at påvirke den danske gennemførelse af fiskerireformen.

For at nedsætte forureningen i Østersøen er der påbegyndt et projekt i den russiske region Kaliningrad med fokus på to enestående naturområder: Nemunas-deltaet og Vishtinets-søen. Projektet vedrører miljøbeskyttelse samt opbygning af civilsamfundet og demokrati.

Tak til alle, der gennem Merkurs Naturkonto er med til at styrke WWFs indsats for naturen og miljøet.

www.wwf.dk

Organisationen for Vedvarende Energi

Efter nogle års tilløb er det nu en realitet at OVE og Merkurs klimakonto kan være med til at finansiere det første ø-energi projekt i Stillehavsområdet. OVE overtog klimakontoen efter Forum for Energi og Udvikling som måtte lukke i 2002 efter regeringsskiftet. Kontoen blev oprettet i 2001 og det disponible beløb var ved udgangen af 2003 ca. 56.000,- kroner. Projektet omhandler et solar home system (SHS) på Apolima Island, Samoa som elselskabet på Samoa (EPC), regeringen og UNDP (United Nations Development Program) finansierer i fællesskab. Derudover vil man søge det japanske Danida/JICA om co-funding til projektet.

www.orgve.dk

WWF arbejder bl.a. for at fremme bæredygtigt fiskeri.

Bæredygtige rejser i Danmark

Af Bente Mortensen

Danmarksrejser er en lille virksomhed, der laver små færdigpakkede rejser rundt i Danmark – fordi vi ikke kan lade være. Vi – er hortonom Bente Mortensen og agronom Henrik Jessen Toft, der begge er uddannet på Landbohøjskolen og har tidligere arbejdet med miljø, bæredygtig turismeudvikling og formidling. Udgangspunktet for vores rejser er enten en bestemt egn, dens natur, kultur og lokalbefolkning eller et særligt tema.

Ta' med på tur til Halkær Ådal!

For nogle vil det være stedet, hvor kragerne vender. For andre er det stedet, hvor de bygger rede. Syd for Limfjorden og i et hjørne af Himmerland ligger en perle af et lokalsamfund, hvor såvel mennesker som natur, kultur og historie danner rammen om en usædvanlig oplevelsesrejse, der tilbydes Pengevirkes læsere.

Området hedder Halkær Ådal, et område de fleste kører forbi, men som indeholder så mange fortællinger og kulturel mangfoldighed, at vi på denne rejse ikke alene vil stoppe op, men også rejse ind i det. Vi skal møde de lokale ildsjæle som beviser, at folkelige fællesskaber eksisterer i det fortravlede Danmark. Og dermed bekræfte historier om, at det kan lykkes at udvikle andre måder at leve sammen på.

Vi skal bevæge os på cykel, i bus og til fods i det flade åndskab og i bakkerne omkring. Vi skal høre fortællinger og nyde de lokale produkter. Kort sagt, vi skal opleve – og gøre det sammen med de lokale ildsjæle.

Et af omdrejningspunkterne på rejsen bliver Halkær Kro, et kulturhus, som danner rammen om mange af de lokale fællesskaber og

aktiviteter. Hertil kommer, at Halkær Krokøkken er ærlig mad med årstidens økologiske råvarer.

Et andet afgørende omdrejningspunkt er Folkeforeningen Halkær Ådal, der har to hovedformål, nemlig landdistriktsudvikling og bæredygtighed. Med afsæt i Agenda 21 og begrebet "økologiske eksperimentelle zoner" er det målet at koordinere og igangsætte miljø-, kultur-, og erhvervsmæssige initiativer i og omkring Halkær Ådal.

Tilbud til Pengevirkes læsere!

Halkær Ådal

– et spændende hjørne af Himmerland

Rejsen til Halkær ådal 2004 begynder Kristi Himmelfartsdag, torsdag 20. maj om aftenen og slutter søndag 23. maj til frokost.

Rabatpris for Pengevirkes læsere:

3.065 Dkr.

(normalpris 3.365 Dkr), der inkluderer 3 x overnatning (enkelt- eller delt dobbeltværelse med bad og toilet), alle måltider, foredrag, rundvisninger, lokal transport, økologisk vinsmagning og koncert lørdag aften samt bidrag til Rejsegarantifonden.

“At rejse er at leve...”

Antroposofisk rekreation på Lanzarote

Af Lis Rasmussen

Ja, så stod jeg der og havde behov for rekreation. Vi havde haft et travlt år og ingen fritid, da der pludselig dumpede en mulighed ned. Gennem en bekendt hørte vi om "Centro de Terapia Antroposófica" på Lanzarote, en af de kanariske øer i Atlanterhavet. Vi fandt billige billetter til direkte fly (uden hotelværelse) med kun 5 timers flyrejse.

Lanzarote er nogle steder meget "turistet", især hvor de hvide sandstrande er. Resten af øen er sig selv, men også med mange seværdigheder, der er værd at opleve. Grotter, stejle klippeskrænter, masser af lava og rige muligheder for vandreture – herom kan man læse i Politikens rejsebog.

Velindrettet terapicenter

For os var det selve stedet – Centro de Terapia Antroposófica, der trak. I sin nuværende beliggenhed er det 10 år gammelt, men etableret for 25 år siden længere inde på øen, hvor der var og er et biodynamisk gartneri med 3 ha jord.

Indtil nu er det kun tyskere, hollændere og englændere, der har nydt godt af stedets venlige og imødekomende atmosfære. Og der

er virkelig tale om helbredende kræfter og tilbud. Gæsterne er mennesker, der trænger til ferie og stilhed og ikke de sædvanlige turiststeder og det kan være personer med store sygdomsproblemer. Der er familier med syge og raske børn, gamle mænd og kvinder, unge mennesker. På værelserne er der køkken, så man selv kan lave mad. På stedet er der en lille helsekostbutik med det meste af hvad man behøver. Der er dagligt nybagt biodynamisk brød og friske grønsager fra gartneriet.

De mange tilbud

Det blev et værdifuldt ophold for os. Her blev der tid og mulighed for at beskæftige sig med andre emner end det, der fylder ens hverdag. Malning, sang, eurytmi og det dejlige solopvarmede svømmebassin fyldt med saltvand. Herligt som afslutning på dagens vandreture eller som iskoldt morgenbad. Klimaet var tilpas varmt som en god dansk sommer. Stedets personale var oprigtigt interesseret i vores velbefindende.

Om aftenen kunne der være kulturelle arrangementer, foredrag, lokal musik, sang, dans, eventyr for børnene og meget andet. Det var dejligt sådan at blive ladet op!

Centeret tilbyder forskellige antroposofiske terapier og behandlinger: lægebehandling inklusive samtaletterapi, helseeurytmi, kunstterapi, rytmisk massage, indsmøringer, omslag og oliedispersionsbade m.m.

Områdets geologiske og klimatiske forhold understøtter de helbredende kræfter. Den vulkanske jord finder anvendelse i form af lægende pakninger i forbindelse med betændelser og ved degenerative sygdomme. Luftens saltindhold har betændelseshæmmende og slimopløsende inhalationseffekt. Mennesker, der lider af reumatisme og neurodermitis oplever lindring ved vulkansandsbade.

Der er to læger tilknyttet og man kan bestille tid hjemmefra og få en samtale allerede fra første dag.

Fremtidsplanerne på stedet er at udvikle et kulturcenter med egen lægepraksis og Rudolf Steiner-børnehave i øens hovedstad, Arrecife.

Nepenthes Nature Tours

– hvis du vil opleve naturen, kulturen og menneskene i andre lande på helt nært hold. Her kan du være med til at sikre plante- og dyrelivets mangfoldighed og bidrage til at finde nye veje for en bæredygtig udvikling.

Nepenthes Nature Tours der sender frivillige ud på miljøprojekter i bl.a. Latinamerika havde et meget travlt år i 2003, i alt deltog 60 i miljøprojekterne.

FOTO: Berit Rechnagel.

En tak til William Blake!

SANDHEDEN

JEG FØLER MODSTAND
NÅR JEG MØDER FIRKANTEDE
SANDHEDER

FUGLEN HAR SIN REDE
EDDERKOPPEN SIT SPIND
MENNESKET HAR VENSKAB

SANDHED ER FORVANDLINGS-
KUNST

FORUNDRING FORNYELSE

SANDHEDEN ER HALV
LØGN
NÅR DEN BLI'R SAT I RAMME

HELHEDEN ER VIRKELIG
I SIN EVIGE FORNYELSE

FORVENT GIFT – I STILLESTÅENDE
VAND!

Bjarne P. Ejaas

SmåNytt

WISIONS of sustainability

I Tyskland har Wuppertal Instituttet iværksat et initiativ til samling og formidling af informationer om succesfulde bæredygtige projekter. Med WISIONS ønsker man at fremme nye projekter ved at videregive praktiske erfaringer og oplysninger om finansielle støttemuligheder. WISIONS søger innovative projekter indenfor vedvarende energi og ressourceanvendelse.
www.wisions.net
www.wupperinst.org/globalisation

Markedsføringspakken 2004

25 timer med skreddersyde råd i markedsføring av økologiske produkter.

Eco Commerce har fået støtte fra Statens Landbrugsforvaltning til at tilbyde en markedsføringspakke til norske produsenter og leverandører som ønsker at få mere fart på salget

av deres økologiske varer, men har begrensede midler. Interesserte kan kontakte daglig leder Marcelle Askew på telefon 69 92 22 42, eller se www.ecocommerce.no/pages/markeds.htm.

Hvor blir det av økomelka?

De siste seks årene har 58,8 millioner liter økomelk havnet i vanlige melkekartonger. Tine forklarer det med at forbrukerne ikke vil kjøpe økomelk. RART? I fjor brukte Tine bare 1,4 PROMILLE av budsjettet sitt for markedsføring til å reklamere for økoprodukter. Totalt bruker Tine 156 millioner kroner på markedsføring.

(Kilde: Forbrukerinspektørene).

Registrering af alternative behandlere (R.A.B.)

Folketinget behandler i disse dage udkast til lov for behandling med alternativ terapi – herunder også registrering af behandlere. Registreringen skal gøre det muligt at finde frem til de bedst

kvalificerede behandlere ud af den jungle af alternative behandlingsformer, der findes i dag. Loven sætter bestemmelser for uddannelse, etiske regler og for en klageinstans. Alt sammen kvalitetssikring for brugerne. Registreringen er lagt ud til de store paraplyorganisationer, Sundhedsrådet og Landsorganisationen Natur-Sundhedsrådet (LNS), hvor faglige sekretariater udfører det faktiske registreringsarbejde efter direktiver udstedt fra Sundhedsstyrelsen.

LNS's faglige registreringssekretariat har i øjeblikket meget travlt med at hjælpe brancheorganisationerne med at højne kravene til uddannelserne, så alle fremtidige terapeuter kan blive registrerede.

I den nærmeste fremtid vil der ske meget på registreringsområdet, hvor registrering dog indtil videre er frivillig.

Karen Bloch-Frederiksen, Formand for Landsorganisationen NaturSundhedsrådet.

FLOWmotion

To unge designere Henrik Stech og Mads Hagström har sat gang i en proces, der skal generere ny viden og anviser nye veje for et mere bæredygtigt samfund. FLOWmotion er tænkt som en ny global designbevægelse og omfatter flere aktiviteter: FLOWmarket – FLOWbusiness – FLOWeducation – FLOWaward – FLOWmanual – FLOWcommunities.

På Dansk Design Center var der i perioden 17. januar til 22. marts 2004 en udstilling om FLOW, som nu er på vej verden rundt. Se www.ddc.dk/flow.

FLOWmarked tilbyder en række utraditionelle produkter i traditionel emballage:

Tid – vælg f.eks. mellem: "50 minutter", "100 minutter" eller "Stilhed 500 ml"

Nærvær – "Midlertidig off-liner 300 ml", "Nærværstilskud 1200 ml" eller "Indlevelse 50 stk."

Varighed – "Kvalitet 50 ml", "Forever in fashion 200 ml" eller "Forlænget varighed 600 ml".

Balance – "Social ansvarlighed 100 stk", "Kompleksitetsforsimpler 200 stk.", "Mangfoldighed 50 stk." eller "Naturligt flow 50 stk."

I Hvad er det for emner, der bliver arbejdet med på WSF?

Temaerne på dette års World Social Forum

Det følgende er kun "nogle" af de mange problemstillinger, der presser sig på:

– **krig og fred, våbenkontrol, nedrustning.** Her var Irak-krigen naturligt nok stærkt i forgrunden, men også Israel/Palæstina. Det er meget tydeligt, at USAs optræden på den internationale scene ikke mindst af befolkningen i den 3. verden opleves som arrogant og dobbelt-moralsk. Bush var ubetinget fjendebillede nr. 1 på WSF! Som noget positivt havde det nylige tøbrud mellem Indien og Pakistan kaldt mange pakistanske deltagere til Bombay, og der var stor optimisme med hensyn til at knytte forbindelser mellem organisationer i de to lande.

– **kvinder, kvinders rettigheder.** Udover den generelle undertrykkelse af kvinder, blev også barske problemstillinger som æresdrab, drab på pigeboern, medgift etc. behandlet. Mange steder er det kvinderne, der tager sagen i egen hånd, organiserer sig og går forrest i forsøget på at udvikle landsbyen eller lokalområdet.

– **børn, børns rettigheder, børnearbejde etc.** Handicappede børn er mange steder totalt udstødte.

– **Fødevarer og vand.** Her kommer det nye begreb "fødevarerensuverænit" ind: Retten for et land/lokalområde til selv at afgøre, hvilke fødevarer, der skal produceres. WTO (World Trade Organisation) skal holde sig ude af fødevareproduktionen, som ikke blot er produktion af varer som enhver anden vare, men som i langt højere grad er en del af den stedlige kultur og natur. Modstanden mod gensplejsede afgrøder kommer her stærkt til udtryk, ikke mindst fordi de vil etablere en afhængighed af de transnationale selskaber, der leverer dem, og dermed trække økonomiske ressourcer ud af lokalsamfundet. Presset for at få GMO spredt i den 3. verden er enormt, og der lokkes med øgede udbytter til de sultne munde. I virkeligheden er det helt andre problemer, der skal løses for at øge produktionen – kan man f.eks. blot reducere spild, vil det allerede give meget mere.

– **Handel – WTO og det fri verdensmarked kontra fair trade.** Fair trade ses som noget enormt betydningsfuldt, der virkelig vil kunne forbedre tilværelsen for millioner af mennesker. Omvendt har nogle kaldt de rige landes landbrugs subsidier for "økonomiske masseødelæg-

gelsesvåben". "Corporate crimes" – forbrydelser begået af virksomheder, der ofte ikke efterforskes eller straffes.

– **Diskrimination, racisme, kastesystemet.** De kasteløse (dalitterne) udgør ca. 20% af den indiske befolkning og daliternes organisationer var talstærkt repræsenteret på WSF. Kastevesenet er officielt afskaffet for længst (det var een af Gandhis absolutte mærkesager), men i virkeligheden går det ikke så let. Kastesystemet er så dybt indgroet, at dalitterne fortsat kun kan få de dårligste og de "urene" jobs, f.eks. som toiletrengere.

– **Religiøs diskrimination** (undertrykkelse af religiøse mindretal) – men også religiøse barrierer for udvikling og religiøs fundamentalisme.

– Undertrykkelse af nationale og etniske mindretal. I Indien alene er der hundredevis af stammefolk, der lever "indeklemt" mellem de store og dominerende befolkningsgrupper. Også disse er udstødte ligesom dalitterne.

– **Undertrykkelse af seksuelle minoriteter**

– **HIV/AIDS problemstillinger.**

– **Arbejdstagerrettigheder, faglig organisering.**

– **Kultur og kulturimperialisme.** De lokale kulturer trues overalt af den fremstormende underholdnings- og forbrugskultur.

– **Uddannelse for alle!**

– **Medier.** Ganske få og meget store medieselskaber står for en meget stor del af den globale nyhedsformidling. De samme historier med samme vinkling præsenteres over hele verden. Den "fri konkurrence" reduceres til et valg mellem Murdoch og Berlusconi! Disse store medieselskaber har deres egne politiske dagsordner, som får stor indflydelse i valget af nyheder og i måden, de præsenteres på. Samtidig betjener såvel politiske magthavere som de store virksomheder sig af professionelle medierådgivere, "spin-doktorer", i større og større omfang, der forsyner medierne med færdige og allerede vinklede historier og nyheder. Behovet for kritisk journalistik er større end nogensinde, men da medierne i stigende grad betjener sig af free lance journalister, sørger "markedet" af sig selv for, at journalisterne skriver de historier, de kan sælge. I princippet er der ytringsfrihed, men ensretningen kommer

snigende. Ikke mindst internettet er stedet, hvor der kan findes alternative nyhedsmedier, og der er organisationer, der har specialiseret sig i at holde øje med de etablerede medier, se f.eks.: www.mediawatch.org. Her er bl.a. links til sider, der dagligt leverer "counter-spin", dvs. går bag om de spindoktorerede historier.

– **Økonomi og bankvæsen.** I betragtning af, hvor stor rolle økonomiske interesser spiller i mange af de ovennævnte problemstillinger, er det forbavsende så få arrangementer, der var centreret omkring direkte finansielle alternativer. Jeg var selv en del af en lille delegation fra INAISE (International Association of Investors in the Social Economy), og vi havde arrangeret et seminar og en workshop omkring bankvirksomhed og adgang til kredit. Se nærmere om tale i artiklen om mikrokredit.

ERHVERVSLEJEMÅL centralt i Århus

Midt på strøget i Århus fremlejer Merkur 100 m² lokaler til erhverv. Lejemålet er en del af Merkurs nye lejemål på i alt 300m², der reelt består af 2 selvstændige lejemål på henholdsvis 200 m² og på 100m² – og hvor Merkur p.t. udnytter de 200 m².

Fakta om lejemålet:

Lejemålet består af et stort lyst rum på ca. 80 m² med vinduer både til Sct. Clemens Torv og til gårdsiden. Derudover er der et godt personale-rum, depot og et toilet. Lejemålet har selvstændig indgang og fremstår som et selvstændigt lejemål. Lejen er 850 kr. pr. m² og fremlejetiden kan aftales til maksimalt 2 år.

Merkur
Den Almennyttige Andelskasse
Afdelingsdirektør
Heinrich Hansen
tlf. 87 30 97 60 eller
Heinrich@merkurbank.dk

Rudolf Steiner-lærer

uddannelse på deltid

nyt hold begynder i september 2004

Audonicon

Lærer- og Børnehaveseminarier

Grønnedalsvej 14 · 8660 Skanderborg · Tlf. 8652 4755
www.audonicon.dk · e-mail kontor@audonicon.dk

KURSER OG FOREDRAG

Kullerup Højskolen

Kurser og foredrag på Kullerup Højskolen, Ørbæk (Østfyn) – der ikke er en folkehøjskole, men et vegetarisk hjem, som danner ramme om oplysningsaktiviteter, kurser og alternativ levevis. Også mulighed for ophold udenfor kurserne.

Kullerup Højskolen

Kullerup Byvej 2A, 5853
Ørbæk, Tlf. 65315431
www.kullerup.dk
plesner@hotmail.com

BÆREDYGTIG TURISME

www.danmarksrejser.dk
www.naturetours.dk

www.centro-lanzarote.de
www.aeblegaarden.dk

www.soldalen.dk
www.karup-aa.dk

www.teak.no

Miljøriktig Investering med Visjon

Hvordan kan jeg bidra til å bedre miljøet, skape økonomisk trygghet for meg og min familie, skaffe trygge arbeidsplasser og være etisk bevisst?

"Vel, du vil gjennom en investering, fra og med NOK 25.000, kunne oppnå alt dette samtidig som dine sparepenger vokser i takt med naturen. Ja, det er riktig. De vokser faktisk bokstavelig talt når man investerer i plantasjedrevet FSC-sertifisert teak"

Som investor hos oss vil du nyte godt av avkastningen økonomisk så vel som etisk, du vil være indirekte med på å bevare regnskogene slik at også våre etterkommere får oppleve det enorme mangfoldet av dyr og planter som lever der. Du vil direkte med din investering også produsere ren oksygen som ved en investering på 1 hektar nøytraliserer CO₂ forurensingen til en familie på 4*.

- ✓ Høy Forrentning med 4 Utbetalinger over 20 år
- ✓ Miljøbesparende med Etiske Prinsipper
- ✓ Trygghet uten Aksje- og Fondsrisiko
- ✓ FSC-sertifisert og Støttet av Miljøvernorganisasjoner

Teakwood Norway AS har siden 1996 drevet med FSC-kvalifisert teakbeplantning på Costa Rica. Vi utfører nå i år det sjette prosjektet og har pr. dd 1.400 hektar plantet mark.

Bestill gratis brosjyre for mer informasjon

- ✓ Interimutbytte over 20 år
- ✓ Høy Avkastning: 15% +
- ✓ Utbetalt Direkte på Konto
- ✓ Etisk Forsvarlig
- ✓ Fritt Overferbart

Navn: _____

Adresse: _____

Post adresse: _____

Tlf. dagtid: _____ Mobil: _____

Sendes til: Teakwood Norway AS | Bogstadveien 27 B |
0355 OSLO | Faks nr.: 22598210 | Email: info@teak.no
Tlf. 22598090 - 22598091 (+47 from abroad Norway)

Rudolf Steinerhøyskolen Lærer- og førskolelæreuddanning

Bachelorgrad i steinerpedagogikk

Ønsker du å arbeide med barn og unge i et kreativt miljø?
Utdanningen gir svært gode jobbmuligheter ved steiner-skoler i Norge og i utlandet.

Kontakt oss på
tlf. 2254 0590
eller se
www.rshoyskolen.no

www.rshoyskolen.no

TIL SALG

Vi er blevet for mange i vores hus i Nr. Alslev på Fælster.
Nr. Alslev er en stationsby tæt på motorvejen. Det tager 1 1/2 time med tog og 1 time i bil til København.

Pris: 1.450.000 kr.

Åbent hus d. 5/6 mellem 14.00-16.00.

Se mere på www.miljohus.dk eller
www.edc.dk, sagsnummer: 484000313

Tlf. 54 43 47 80 eller e-mail
kurt.johnsen@post.tele.dk

Er Du til Glaskeramisk Fingertouch og Lange Udsigter?

Løkken-Vrå

Nænsom restaureret, lys lejlighed, 70m² + kælderrum + evt. del af værksted og med fælles have, udlejes billigt.

Vi har et meget spændende kreativt miljø i Em, som Du – smukke Menneske, kan indgå i – om ønskes.

For Syns Skyld – Ring Ejaas –
Tlf.: 98 98 00 88

Sukkerets betydning

*Essentielle sukkerstoffer (Glycko nutrienter)
og betydningen af disse for mennesket
og dets udvikling*

v. Karsten Græsbøll Munk,
Heilpraktiker med 20 års erfaring.

Søndag den 9. maj kl. 11.00
på AUDONICON
Grønnedalsvej 14, 8660 Skanderborg

Ny videnskabelig forskning sætter fokus på sukkerets ernæringskvalitet og dets indflydelse på menneskets sundhed. Forskningen har opdaget 8 essentielle sukkerstoffer og deres betydning for cellekommunikationen i organismen. Foredraget lægger specielt vægt på ”Glycko nutrienterne” betydning for menneskets sjælelige og åndelige udvikling.

Alle er velkomne. Entre kr. 50,-

Kl. 13.00 Frokost. De som vil deltage bedes medbringe en ret til det fælles frokostbord.

Kl. 15.00 Årsmøde i Biodynamisk forbrugersammenslutning

Arr. Biodynamisk Forbrugersammenslutning,
Tlf. 70 22 25 23

«Hidtil har filosofferne bare *fortolket* verden forskellig,
det kommer an på at *forandre* den»

Karl Marx, 1845

Nordiske Le Monde diplomatique:

- ✓ Kritisk syn på storpolitik og nyliberalisme
- ✓ Fokus på globale forhold og udviklingstendenser
- ✓ Internationalt anerkendte skribenter rapporterer fra alle verdenshjørner
- ✓ Undersøgende journalistik
- ✓ Filosofiske refleksioner over samtiden

**Bestil et prøvenummer
eller abonnement
på månedsavisen**

Registrer adressen på
www.diplomatique.net
eller send den til tina@diplomatique.net

Et årsabonnement koster kr 420,-

LE
MONDE
diplomatique

Le Monde diplomatique udkommer internationalt på 17 sprog, til mere end 5 millioner læsere.

Merkur på Århus strøg

Først kom vikingerne og så Merkur. Stedet er Clemensstaden i Århus. Mere præcist Sct. Clemensstrøg nr. 17, i "Bro-palæet", hvor Merkurs Århus afdeling den 4. maj 2004 overtager et 300 m2 stort lejemål.

Mere synlig

Merkurs nye lokaler ligger midt på én af Århus mest besøgte strøggader mellem Domkirken og Banegården. 30-40.000 mennesker passerer dagligt forbi Sct. Clemensstrøg. Torvet er meget synligt, da torvet er bygget som en tilbygning til en bro, hævet 6 meter op over resten af bydelen.

"Vi bliver mere synlige og tilgængelige. Samtidig får vi bedre plads til et stigende antal kunder og medarbejdere – og det endda til en lavere husleje" siger afdelingsdirektør, Heinrich Hansen om baggrunden for at flytte fra de gamle lokaler i Økologiens Hus i Frederiksgade.

Merkur Århus afdelings nye adresse

pr. 3. maj 2004:

Merkur
Sct. Clemensstrøg 17, 1.
Postboks 5158
DK-8100 Århus C

Et ekstra plus ved den nye beliggenhed er, at det er på 1. sal, og at der er en elevator.

Åbner i maj

Afdelingen holder flyttedag den 3. maj (telefonerne bliver omstillet til Merkurs andre afdelinger denne dag) og dørene slås op for kunderne på Sct. Clemensstrøg den 4. maj. Den 16. juni kl. 15.00-18.00 er der planlagt en åbningsreception for kunder og samarbejdspartnere. Så sæt kryds i kalenderen og aflæg os et besøg.

Her flytter Merkur ind på 1. sal.

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskapning på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskapning kan innar-

beides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egen nytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land herunder også de nordiske land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca. 180 mio. NOK. Det er 12 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt som socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover

den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Næsten 9.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlånspolitik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål – fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øyeblikket en balance på over 578 mio. kr. Af det samlede udlån på 350 mio. kr. udgør de almenyttige, samfundsgavnige projekter ca. 80%. De øvrige er udlån til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 36 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus og København, kontor- og mødefaciliteter i Odense samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Cultura Sparebank Postboks 6800 · St. Olavs plass · N-0130 Oslo · Tlf. +47 22 99 51 99 · cultura@cultura.no · www.cultura.no

Merkur Vejgaard Møllevej 3 · Postboks 2039 · DK-9100 Aalborg Tlf. +45 98 10 18 35 · merkurbank@merkurbank.dk · www.merkurbank.dk

Kiselgårdens plantesalg

Krydderurter og Duftgeranier

I maj og juni har vi et stort udvalg af Bio-dynamisk dyrkede planter til køkkenhaven, krydderurtehaven og til drivhuset.

Duftgeranier er de seneste år blevet meget populære. Vi har nu mere end 20 sorter, alle med hver sin særegen duft og blomster. Store flotte planter i ler-potter og krukker. Kan stå udendørs.

Temadag/kursus

St. Bededag – den 7. maj kl. 10.

Kursusgebyr kr. 100,- (tilmelding)

*Krydderurtehavens fornøjelser og
Duftgeraniernes vidunderlige verden*

19.-23. maj har vi en stor stand i Haveselskabets have på Frederiksberg fyldt med Krydderurte- og Duftgeranieplanter m.m.

Vores økologiske krydderurter sælges også hos Irma og Kvickly, Solsikken Helsekost i Blågårdsgade og Den Grønne Butik, Brogårdsvej og Spidsrod, Prins Jørgensgade.

Lis og Eigil Rasmussen
Kiselgården, Jonstrupvej 18
4350 Ugerløse
Telefon 59 18 84 64

Pengevirke

TIDSSKRIFT FOR NY BANKKULTUR